

# ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”  
(Vörösmarty Mihály)



az Erdélyi Örmény Gyökerek  
Kulturális Egyesület  
havonta megjelenő kiadványa  
**XV. évfolyam 169. szám**  
**2011. március**

---

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor  
– hívottan és hívatlanul – mindenkit szeretettel vár  
a Budapest V., Semmelweis utca 1–3., I. emeleti Bartók terembe

---

## Bevezető énekek

„Aki a kövek sokaságát, mint virágokat gyűjtve koszorúba fonta a tövisek és a bot he-  
lyett, és mártírvérére elvegyítette Krisztus megváltó vérével, amely az oldalából folyt.”\*



Részlet Szent István vértanú ünnepének – karácsony másnapja – bevezető énekéből. Azért idézzük itt, a böjt időszakában, mert párhuzamot von a vértanúság és Krisztus áldozata között. A tövisek a töviskoronára, a bot a Krisztus kezébe adott nádpálcára utalnak. Ezek Krisztus királyi jelvényei! A kétfajta vér vegyítése pedig arra, hogy a vértanú részesedik Krisztus áldozatában, ahhoz csatlakozik. E gondolatok böjt-i időben elmélyíthetők bennünk a húsvét ünnepére való felkészülést.

*Dr. Sasvári László*

\* Szent Liturgia 101. o.

---

Lapunk az interneten: a [www.magyarormeny.hu](http://www.magyarormeny.hu) honlapon is olvasható.  
Elektronikus levélcímünk (e-mail): [magyar.ormeny@t-online.hu](mailto:magyar.ormeny@t-online.hu)

---

Béres L. Attila

## Közösséget összefogó célok

Sokan voltunk és jól éreztük magunkat a Fővárosi Örmény Klub februári műsorán. A rendező Budapest Főváros II. ker. Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnökszónya, *dr. Issekutz Sarolta* érezte, hogy az érdekes téma a hideg idő ellenére is elhozza az erdélyi gyökerekkel rendelkező magyarörmény közösséget a Magyarok Házába.

A műsor első részében *Hazai gazdák, termelők piacai* címmel Szilágyi Zsolt piac-szervező, családkutató, elektromérnök tartott vetítettképes előadást. Bemutatkozásakor kiderült, hogy családfája székely- és újszülői szinten erdélyi örmény ősökkel is büszkélkedhet a Mártonffy és a Dobál család révén. Előadónk hangsúlyozta a vidék és a város összetartozását. Idézte a *www.helyipiac.eu* honlapon található sorokat: „Egyik a másik nélkül nem létezhet. Egy közösségben, egy nemzetben a munkásnak, legyen az ipari, szolgáltatásban tevékenykedő, mezőgazdaságban dolgozó, vagy szellemi munkás, szolidaritásnak kell lennie a másikkal. Jelen tevékenységünkkel teszünk azért, hogy ez az összetartozási érzés erősödjön és a későbbiek során egy valódi és erőteljes szövetkezeti mozgalom má fejlődjön.”

Viszsaemlékezett édesapja, Szilágyi László gondolataira is: „Mert tudjuk, hogy amennyiben *..a szövetkezeti mozgalom és a szövetkezeti tevékenység lényegét vizsgáljuk, úgy elsősorban azt kell megjegyeznünk, hogy a szövetkezet a kisemberek társulása, tömörülése, az önszegély alap-*



A klubest februári közönsége

*ján és az érdekek kölcsönös védelme céljából ...*” Szilágyi Zsolt, apja nyomdokaiban jár, közösséget teremtő, összefogó ember. Kapcsolatot teremtett Csongrád megye szegvári gazdáival, akikkel kölcsönösen látogatják egymást. Szilágyi Zsolt 2006-ban elkezdte a helyi piac megszervezését, létrehozta a környék gazdáival a helyi piacot a közeli és a távolabbi kerületek, vidékek polgárai számára. Azóta a magyar termékek, magyar gazdák, termelők piacának természetes környezetben, Budapest II. kerületében, a Hímes utca 3-ban, a Máriaremetei Kegyetemmel melletti cserkészház kertje ad helyszínt. Az őstermelőktől kedvező árakon lehet venni jó minőségű, hazai zöldségeket, gyümölcsöket, hús- és tejtermékeket, hazai mézet, gyógynövényeket, stb. Legközelebb március

12-én. (Bővebb információ a *www.helyipiac.eu* honlapon.) Szilágyi Zsolt a „helyi piac” létrehozásával visszahozta a városi embernek a jó ízeket. Pilisszentivánban is kiépítette a hazai gazdákkal a kapcsolatokat, és így egyre több helyen magyar termékekből készül (nemcsak) a vasárnapi ebéd. Neki köszönhető, hogy felelevenedett a karácsonyi kántálás is, és az adyligeti lokálpatrióta közösség felvállalta a környezet és a művészet ápolását, támogatását is. Hívására többek között keresztet állítottak a Nagykovácsi- és a Szépjuhászné út kereszteződésében, visszaállították az egykor a főváros határát jelző ledöntött határkövet, méltó környezetbe helyezték Erdélyi Tibor fafaragó népművész kopjafáját, és messziről látható nemzetiszínű zászlót lenget a szél Adyliget felett.

Az előadó szándéka sikerült, a klubesten ötleteket adott a vidék-város kapcsolat ápolására, megmutatta, hogy a vidéki kiegészíténciák, őstermelők minőségi termékei is piacra juthatnak. A piac vonzáskörében élők, legyenek város, vagy falu lakói, pedig jó minőségű, hazai agrártermékeket vehetnek kedvező árakon, amelyre felhívta a közösségünk tagjainak figyelmét is.

Bocska ruhában tisztelte meg a klub közönségét februári másik előadónk, *Dr. Szarka György*. Gyuri bácsi vetítettképes nyári programajánlója nemcsak az erdélyi örmény gyökerekkel rendelkező közösséget szólította meg. „A nyári barangolásnak ket-



Szilágyi Zsolt



Dr. Szarka György

tős a jelentősége, – vezet be előadását Gyuri bácsi –, egyrészt az utazásunk egyben honismereti műhely, másrészt zarándoklat is. Tartozunk példaképeinknek, akiknek köszönhetjük, hogy megmaradtunk magyarnak, megmaradtunk örménynek, megmaradtunk erdélyinek. A hit és a szabadságharc magyarörmény vértanúinak nyomában járunk majd Délvidéken és Erdélyben, ahol a hit vértanúja Dr. Bogdánffy Boldog Szilárd püspök, valamint a hazafiság magyarörmény példaképeinek, az aradi vértanú Kiss Ernő altábornagy és Lázár Vilmos ezredes életútjának főbb állomásait is követjük.” Dr. Szarka György a kedvcsinálót vetített képekkel színesítette, és a humor sem nélkülözte előadása. (Az EÖGYKE részletes úti-programja a 36-37. oldalon található).

Dr. Issekutz Sarolta megköszönte az előadók nagyszerű előadásait, kiemelte, hogy azok erősítették magyarságunkat és közösségünket. Az információk átadása előtt felhívta a jelenlévők figyelmét a tervezett örményországi utazásra is, amelyet a marosvásárhelyi *Dr. Puskás Attila* szervez. A klub háziasszonya ezúttal is kérte a közösséget, hogy egyházi adó jellegű befizetésekkel támogassák az Orlay utcai Örmény Katolikus Lelkészséget a következő számlaszámon: 11707024-20005210. A klubest végén mézes gyógytea és finom pogácsa mellett beszélgethettünk.

## Pénzügyi beszámoló 2010

### Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület Kettős könyvvitelt vezető egyéb szervezet egyszerűsített beszámolójának eredmény kimutatása

Adatok e Ft-ban

Sorsz.	Tétel megnevezése	Előző év alaptev.	E. év v. tev.	Előző év összesen	Tárgyév alaptev.	T. év v. tev.	Tárgyév összesen
I.	Értékesítés nettó árbev.			0			0
II.	Aktív.saját teljesítm. értéke			0			0
III.	Egyéb bevételek	6 891	0	6 891	6 270	0	6 270
	ebből: -támogatások	1 297		1 297	1 204		1 204
	ebből: -alapítói			0			0
	ebből: -központi költségvet.	500		500	500		500
	ebből: -helyi önkormányzati	4 736		4 736	4 253		4 253
	ebből: -egyéb, ebből 1%	358		358	313		313
IV.	Pénzügyi műveletek bev.	43		43	2		2
V.	Rendkívüli műveletek bev.	0	0	0	0	0	0
	ebből: -támogatások			0			0
	ebből: -alapítói			0			0
	ebből: -központi költségvet.			0			0
	ebből: -helyi önkormányzati			0			0
	ebből: -egyéb, ebből 1%			0			0
VI.	Tagdíjak	171		171	272		272
<b>A.</b>	<b>ÖSSZES BEVÉTEL</b>	<b>7 105</b>	<b>0</b>	<b>7 105</b>	<b>6 544</b>	<b>0</b>	<b>6 544</b>
VII.	Anyagjellegű ráfordítások	7 316		7 316	5 750		5 750
VIII.	Személyi jell. ráfordítások*	613		613	316		316
IX.	Értékcsökkenési leírás	165		165	47		47
X.	Egyéb ráfordítások	63		63	245		245
XI.	Pénzügyi műveletek ráf.-i	0		0	0		0
XII.	Rendkívüli ráfordítások	0		0	0		0
<b>B.</b>	<b>ÖSSZES RÁFORDÍTÁS</b>	<b>8 157</b>		<b>8 157</b>	<b>6 358</b>		<b>6 358</b>
<b>C.</b>	<b>ADÓZÁS ELŐTTI ER.</b>	<b>-1 613</b>		<b>-1 613</b>	<b>186</b>		<b>186</b>
I.	Adófizetési kötelezettség	0		0	0		0
D.	Jóváhagyott osztalék	0		0	0		0
<b>E.</b>	<b>TÁRGYÉVI EREDMÉNY-1 052</b>			<b>-1 052</b>			<b>0</b>

\*A személyi jellegű ráfordítások kizárólag a kulturális tevékenység során az előadóművészeknek kifizetett költségekből állnak. Az egyesületben a saját működésre – az egyesület megalakítása óta – semmilyen személyi kifizetés nem történt.

### Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület Kettős könyvvitelt vezető egyéb szervezet egyszerűsített beszámolójának mérlege

Adatok e Ft-ban

Sorsz.	Tétel megnevezése	Előző év	Előző évek módosításai	Tárgyév
1.	A. Befektetett eszközök (2.+ 4.+ 6. sor)	<b>360</b>		<b>566</b>
2.	I. IMMATERIÁLIS JAVAK	120		120
3.	2. sorból: Immateriális javak érték helyesbítése			
4.	II. TÁRGYI ESZKÖZÖK	240		446
5.	4. sorból: Tárgyi eszközök érték helyesbítése			
6.	III. BEFEKT. PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK			
7.	6. sorból: Befektetett pénzü. eszk. érték helyesbítése			
8.	<b>B. Forgóeszközök (9–12. sorok)</b>	<b>1 919</b>		<b>1 938</b>
9.	I. KÉSZLETEK			
10.	II. KÖVETELÉSEK	18		44
11.	III. ÉRTÉKPAPIROK			
12.	IV. PÉNZESZKÖZÖK	1 901		1 894
13.	<b>C. Aktív időbeli elhatárolások</b>	<b>9</b>		
14.	<b>ESZK. (AKTIVÁK) ÖSSZ. (1.+ 8.+ 13.sor)</b>	<b>2 288</b>		<b>2 504</b>
15.	<b>D. Saját tőke (16.+18.+19.+20.+21.+22.+23. sor)</b>	<b>2 088</b>		<b>2 274</b>
16.	I. JEGYZETT TŐKE/ INDULÓ TŐKE	2 388		2 388
17.	II. TŐKEVÁLTOZÁS/EREDMÉNY	752		-300
18.	III. LEKÖTÖTT TARTALÉK			
19.	IV. ÉRTÉKELÉSI TARTALÉK			
20.	V. TÁRGYÉVI EREDMÉNY ALAPTEV-BŐL	-1 052		186
21.	VI. T. ÉVI ERED. VÁLLALKOZÁSI TEV-BŐL			
22.	<b>E. Céltartalékok</b>	<b>0</b>		<b>0</b>
23.	<b>F. Kötelezettségek (26.+27.+28. sor)</b>	<b>200</b>		<b>200</b>
24.	I. HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK			
25.	II. RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	200		200
26.	<b>G. Passzív időbeli elhatárolások</b>	<b>0</b>		<b>30</b>
27.	<b>FORRÁSOK (PASSZ.) Ö. (15.+24.+25.+26.)</b>	<b>2 288</b>		<b>2 504</b>

Budapest, 2011. 01. 25.

P.H.

dr. Issekutz Sarolta  
elnök

## Az 1848–49-es forradalomra emlékezünk

Jókai Mór

### Kiss Ernő elhívatik a hadseregtől – Royalista<sup>1</sup>

Kiss Ernő megérkezett Debrecenbe.

Megjelenése nem csekély meglepetést okozott az itteni körökben. Miért kellett odahagynia az al-dunai seregeket, melyek úgyis a felbomláshoz közel állanak? A többi vezérek a bánáti sereget önkényű odahagyták, miért hívatott el ez is?

Kineveztetett főhadiparancsnoknak.

Ez annyit tesz: hogy „promovirt und amovirt”.

Mert, hogy miakaregy főhadiparancsnok lenni ott: hol hadügyminiszter és főhadvezér van? – azt nehéz megérteni.

Üres cím talán?

De egy ember, ki legelső volt a magyar ügyéhez állani, ki félmillió forintnyi jövedelmet adó birtokait áldozta fel a forradalomnak, ki elleneitől tizenkét csatában százátzít ágyút foglalt el, ki mindig ott volt a csatában: hol legnagyobb volt a vesztély, ki alól csak a temesvári ütközetben három lovat lőttek ki, ki a győzelmet legelőször ismertette meg a magyar fegyverekkel Perlasz alatt, kinek midőn három hétig semmi muníciója nem volt: hogy az ellenség e helyzetében meg ne lepje, mindennap csatázott vele, kiről el van ismerve: hogy a legelső katonák egyike s a hadvezérek közt sem a legutolsó – ne érdemelne egyebet üres tétlen címnél, midőn legnagyobb szükség van a tetterőre?

Néhány nap múlva mindenki megismerte a túl a rendén őszinte embert.

Decidált royalista volt, és nem tudott hallgatni.

<sup>1</sup> Eredeti írásmód szerint

Ez volt minden baja.

Többé senki sem iparkodott keresni: hogy miért kapta a „promovirt und amovirt”-ot.

Kiss Ernőről az a hit élt a katonák között: hogy a golyó nem árt neki. Tán úgy is volt. Október hatodikán háromszor lőtte ki rá fegyvereit a kiállított vadászosztály, s még a harmadik lövés sem bírta megölni.

\*

A magyar hadseregben több nő szolgált férfiruhában.

Majd mindenik hadtest katonái emlékeznek egyre, s tudnak róla csodás anekdotákat.

Losonc mellett egy tehetős arisztokratának volt két szép leánya, egy éjjel mindkettő elment hazulról. Az apa sokáig nem tudott rólok semmit, hónapok múlva halotta meg ismerősöktől: hogy mindkét leánya vitézül küzd a magyar hadseregben. Sohasem tértek vissza az apai házhoz.

Szegeden lehete látni a Bocskai-huszárok között egy szép, fiatal barna lányt, hajdú lány volt, már akkor őrmester rangot viselt, a szőregi csatában elesett, egy golyó szívében ment keresztül, ott maradt a sáncon fekvé. Maga az osztrák tábornok is megállt holttesténél, amikor arra ment.

A vadászrezdében volt egy fiatal lány, hadi érdemeiért főhadnaggyá lón kinevezve. Jegyben járt a kapitányával. A kápolnai csatában golyózápor közül hordta ki a sebesülteket.

A Nemzeti Színháznál is láthatni egy volt huszárhadnagyot. Most vaudeville-énekesnő.

Hát a markotányosné? Ezen eredeti kiegészítő része egy hadseregnek, kiknek pálinkáshordója gyakran egyenlő szolgálatokat tesz a csatában a muníciósszekerekkel.

Bár nem vesznek részt a csatában, nekik is ott kell lenniök, ahol legnagyobb a vesztély, mert hisz az ágyútűz meleg, s a katoná megszomjazik benne, s ha ilyenkor egy ital frissítőhöz juthat, új életre, új erőre kap tőle.

A schwechati csata idején egy markotányosné ott forgolódva a huszárok körül: hol legsűrűbben hullottak a golyók, figyelmezteték a jó hadfiak: hogy menjen az útból, mert még valami éri.

S íme, alig monda ki: hogy „nem megy”, jön egy hatfontos golyó, s éppen a háta mögött esik le a földre.

A föld ekkor éppen rendkívül sáros volt. A puha földrétegből nem ugrott fel

oly erővel a golyó, mintha kemény földre esett volna, de annyi demonstrációt mégis tett: hogy a markotányosné hátikosarát meglökve, azt kosarastul vagy háromlépésnyire eltaszította.

– Ejnye! – kiált fel az, szidva a tovauguló gömböt – inkább magamat ütött volna agyon, mint hogy valamennyi pálinkásüvegemet összetörte.

Kívánsága nemsokára betölt. Ugyanazon huszárok, akik akkor figyelmeztették, mikor egy óra múlva visszavonultak, az árokban látták fetrengeni a markotányosné. Egy golyó mindkét lábát elszakította. Könyörgött nekik: hogy öl-jék meg, s harminc pengőforint van a keblében, azt vigyék el, nehogy üldözőiknek maradjon.

(Megjelent: *Tények és tanúk – Jókai Mór Emléksorok. Napló 1848-49-ből, Magvető Kiadó, Budapest, 1980*)



## Kiss Ernő szobra (Részletek a cikkből)

*Nagybecskerek, máj. 27.<sup>1</sup>*  
(*Kiküldött munkatársunktól.*)

Ma reggel óta Torontál vármegye székvárosának főterén büszkén áll Kiss Ernőnek, az első magyar honvédtábornoknak szobra, hirdelve nemcsak a hős dicsőségét, hanem a nemzetnek kegyeletos érzését is nagyjai iránt. Díszében gazdag, jelentőségében nagy volt az az ünnep, a melylyel ezt a szobrot vasárnap délelőtt leleplezték: esemény nemcsak a vármegye politikai életében, hanem figyelemreméltó epizódja a nemzeti küzdelemnek is. Megjelent a leleplezésen a képviselőház küldöttsége, elnökének vezetése alatt

<sup>1</sup> Eredeti írásmód szerint

s a kormány képviselőjében *Günther Antal* igazságügyi államtitkár. *Justh Gyula*, a képviselőház elnöke és a kormány képviselője is megszólalt ez alkalommal. Mindketten oly kijelentéseket tettek, melyek nagyon harmonikusan olvadtak bele abba a hazafias lelkesedésbe, a mely egy szabadsághős emlékezetének hozott áldozat alkalmából viharos erővel kitört...

Az ünnepre rendkívül sok küldöttség érkezett a vármegyéből, a környékről és a székesfővárosból, sok ezer főnyi népmassza gyűlt össze s mint egy ember lelkesedett mindenki a szobor előtt s ugyanilyen lelkes volt a kedv a pompás lakomán, a melylyel a leleplező ünnepséget befejezték...

Reggeli kilencedfél óra tájban már valóban megkapóan szép képe volt a főtéreknek, a melynek közepén nemzetiszínű lepellel leborítva állott a szobor. A szobor előtt állott a szónoki emelvény, mellette jobbról több sor szék a negyvennyolcas honvédek számára és külön tribün Kiss Ernő rokonsága, a Bobor-, Szentivány-, Dánielék- és Farkas-családok számára...

A leleplezési ünnep előtt a Főtéren levő római katolikus templomban istentisztelet volt, a melyen részt vettek a Ház elnöke, a kormány küldöttje s az összes képviselők is...

Meghatóan szép jelentettel kezdődött az ünnep. Az egyesült daloskörök a zenekar kísérete mellett rázendítettek a Himnuszra. A tribünök népe fölállt, mindenki levette kalapját, de alig hangzott el az ének néhány akkordja, bececsendült az iskolásgyerekek százainak hangja, mint a mély orgonabúgásba az ezüstcsengetyű csilingelése. A mint elcsöndesült az ének, *Jankó Ágoston* alispán lépett az emelvényre, hogy elmondja megnyitó beszédét.

Szólt a nemzet küzdelmeiről, a melyet hogy sikeresen megvívta, a nemzet ősi erényeinek köszönhető, a melyek közé tartozik: a kegyeletes emlékezés, a nagyok dicső példáinak tisztelete, megbecsülése és követése. A hazafias kegyelet a végvidéki vármegye középpontjában

szobrot állít Kiss Ernőnek, a szabadságharc vitéz tábornokának. Borus idők voltak, mikor *Hegedüs János* anyakönyvi felügyelő az eszmét megpendítette, és a mikor a vármegye lelkes hölgyei *Dellimanics Lajosnéval* élükön fölkarolták és *Radnai Béla*, a szobrász, megalakította. Már-már attól kellett tartani, hogy a szabadsághős szobra szolgátságban találja a nemzetet. De a felhők elvonultak és most szabad ország szabad népei állják körül a szobrot...



A sok virág és szallag egészen beborította az alacsony, fehér kőből faragott talapzatot, a melyen katonaköpenyben, leoldott kardjára támaszkodva áll Kiss Ernő érc-alakja, arccal a perlaszi csatater felé, a hol szép győzelmet aratott. A talapzat ornamentikája felül kőből kifaragott, törött ágyukerek, kettészakadt sánckosár. Az egész szobor kis pázsitos halmon áll,

be van kerítve díszes vasráccsal, a melyet egy nagybecskereki születésű, de most már Bécsben élő műlakatos, *Podvinecz Lajos* készített ajándékba.

A koszorúzás után a daloskörök a Himnusz énekelték.

Az ünnep után a kaszinóban háromszázötven terítékű lakoma volt...

(Megjelent: *Budapesti Hírlap* 1906. május 28.)

## Radnai Béla szobrászművész (1873–1923)

„Gazdagon termő, szépen kifejlett magyar művészettség munkásságának vetett véget váratlanul a halál”, írta 1923. november 23-án a *Budapesti Hírlap*, amikor Radnai Béla szobrászművész 50 éves korában meghalt. Hasonló hangú cikkekben méltatta újszólván az egész magyar sajtó az élete delén, váratlanul elhunyt művész életét és munkásságát. Neve évek elteltével mégis feladásba merült, és ma már alig emlékeznek néhányan a pozsonyi Petőfi szobor tragikus sorsú alkotójára.

Radnai Béla alkotó munkásságának 30 éve olyan mély politikai, társadalmi és művészeti átalakulás korszakára esett, amelyet előtte kevés művész élt át. Bár gyermekkorát és fiatalságát az úgynevezett boldog békeidőben élte, a szegénysorból induló, önmaga erejére, tehetségére támaszkodó kezdő művész nehéz anyagi körülmények között jutott előre pályáján. Amikor pedig nevét már megismerték, az I. Világháború és az azt követő súlyos társadalmi és gazdasági válság alapján rendítette meg egzisztenciáját. Ez alatt a 30 esztendő alatt viharos gyorsasággal változott meg a művészeti stílus hazánkban: a hagyományos irányzatot a rövid életű szecesszió, ezt pedig a feltörő modern nyugati művészeti áramlatok váltották fel.

Radnai Béla 1873. május 25-én született Pozsonyban. Családi neve eredetileg Rausch volt, nagyatyja Ausztriából, Stájerországból vándorolt Magyarországra. Édesanyja a kisfiúval hamarosan Pestre költözött, ahol varrással kereste kenyerét. A kis Rausch Béla itt járt elemi, majd



polgári iskolába, de amikor megbukott, édesanyja 15 évesen az Iparművészeti Iskolába íratta be. Itt a kisplasztikai osztályban tanára Lórántfi Antal hamar felismerte tehetségét és tanulásra buzdította. Több iskolai jutalomdíjat nyert, lapokba karikatúrákat, szép női fejeket rajzolt, közben magántanulóként a polgári iskolát is elvégezte.

20 évesen, 1893-ban került az Országos Mintarajz és Rajztanárképzőbe, a későbbi

Képzőművészeti Főiskolára, Stróbl Alajos tanár mesteriskolájába, ahol a rajzot Lotz Károly tanította. 1894-ben az akkor már országos híró Stróblal és művésznövendék társaival tanulmányutat tett Olaszországban.

Első művei kisplasztikák: nagyméretű virágváza az Eperkert részére, két kútszobor Eszterházy gróf tatai vadaskertje számára, az ezredéves kiállítás Vajdahunyad várának kupolájára nyolc játszó gyermekcsoport és két homlokzati angyalszobor, az épülő Országházba három kisebb szobor.

Stróbl műtermében ismerkedett meg Fadrusz Jánossal, aki naphegyi műtermében már dolgozott a közös szülővárosuk, Pozsony városa által megrendelt Mária-Terézia szobron. 1895-ben csatlakozott Fadruszhoz, aki földijeként segített kiépíteni kapcsolatait Pozsonnyal. 1903-ig, Fadrusz haláláig mellette dolgozott, mint segéd és munkatárs, később megörökölte várbazári műtermét és anyagilag támogatta az özvegyét is.

Az 1896. évi millenáris kiállításra a Nemzeti Múzeum számára a kormány megvásárolta **Bébé** című gyermektanulmányát és elismerő oklevéllel jutalmazta a 23 éves mű-

vészt. Ezzel a művével szerepelt először a Pozsonyi Mútarlaton is. Az épülő királyi palota főlépcsőházának két játszó gyermekcsoportját ő mintázta, a **Himnusz** című gyermek kompozícióját pedig a király vásárolta meg. 1900-ban a Bébével bronzdíjat nyert a Párizsi Világkiállításon, 1901-ben a **Faluszépe** és a **Kaszáló legény** című zsánerszobrait pedig megvásárolták sokszorosításra és külföldi terjesztésre. 1902-ben felállították **Bókay János** orvostanár ma is álló szobrát az Üllői úti klinika előtt. 1903-ban a Szépművészeti Múzeum megvásárolta a **Jár a baba** című szobrát.

Valószínűleg Fadrusz közbenjárására elnyerte a király tíz monumentális ajándékszobra közül **Pázmány Péter** bíboros érsek alakjának megmintázását. (Ehhez a megbízáshoz köthető névmagyarosítása.) Fadrusz hatására fordult érdeklődése az emlékműszobrászat felé, ebben közvetve szerepet játszott mesterének és barátjának 1903-ban bekövetkezett halála, hiszen a csatádi Lénau és a pozsonyi Petőfi szobor elkészítésével később az ő terveit váltotta valóra.

Radnai Béla első nagyméretű munkája a pályázat útján megnyert **Isaszegi honvédszobor** volt, amelyet az 1848-49-es szabadságharc győztes csatájának helyén, 1900-ban állítottak fel. A három méter magas monolitikus alak ma is áll, harcba rohanó honvédtáborról ábrázol.

A hosszú és bonyolult történetű a **Pázmány Péter** szobor, amelynek a felállításáig a királyi megbízástól 16 év telt el. A modell elfogadása után bonyodalom támadt a szobor elhelyezése, anyaga, kifaragása és felállításuk körül. Így csak 1914. augusztus 20-án, az I. világháború kitörésének napjaiban, minden ünneplés mellőzésével helyezték el a (volt Kígyó, ma) Március 15-e téren, az egyik Klotild palota előtt. Innen 1962-ben sokkal szerencsésebb helyre, a józsefvárosi

plébániatemplom elé, a Horváth Mihály térre vitték, ahol ma is áll az ellenreformáció harcok főpapjának, magyar nyelvű egyházi szónokának carrarai márvány szobra.

1905-ben készült el **Lénaunak**, a magyar földön született német költőnek Csatádon felállított szobra. A lírai hangulatú ülő alak mögött álló géniusz a költő szülőházára mutat. A szobor Romániában ma is áll, a Lénau-ünnepségek színtere.

Az 1906-os Munkácsy Mihály szobor pályázaton díjazott műve csak sajtósikert hozott, sohasem került kivitelezésre.

A pozsonyi **Petőfi Sándor** szobor gondolata 1899-ben vetődött fel Pozsonyban. Fadrusz János ígéretet tett a szobor megmintázására. Ebben megakadályozta korai halála. Radnai Béla 1904-ben, negyven pályázó elől nyerte el a megbízást a szobor elkészítésére és művét 1911-ben, fényes ünnepség keretében leplezték le a pozsonyi Városi Színház előtti téren. Fő gondolata, hogy a költő lantját elhagyva, kardot ragad a szabadság védelmére, lantjára a költészet géniusza helyez pálmát. A carrarai márványszobrot 1921-ben elbontották és csak 1957-ben állították fel újra a Pozsony környéki Ligettűfalun. A szobor ma újra Pozsony belvárosában áll.

Radnai Béla utolsó három monumentális műve három 1848-49-es vértanú honvédtábornok szobra. **Kiss Ernő** tábornok bronzszobrát Nagybecskerek főterén 1906-ban állították fel. Az országos adakozásból felállított szobor a perlaszi győzöt, Nagybecskerek védőjét ábrázolta, mögötte tört ágyúval és sánckosarakkal. A szobor 1920-ig állt a főterén, ma már csak a feje árválkodik a nagybecskereki múzeum lépcsőfordulójában.

**Leiningen-Westerburg Károly** tábornok bronzszobrát idős leánya és unokája jelenlétében avatták fel 1911-ben Törökbe-

csén, a Tisza partján 1911-ben. A sok csatában győztes tábornok szobrát az I. Világháború végén eltávolították. A szobor kisméretű bronz eredetije a szobrász családjának birtokában van.

**Damjanich János** tábornok márvány lovas szobra Szolnokon áll. A hős generális diadalkapu alatt vonul be vörös sipkásai élén a híres szolnoki csata színterére, a Tisza és a Zagyva mentére. Az impozáns szobrot 1912-ben leplezték le, ma is áll.

Monumentális alkotásaival egy időben mintázta Radnai a balatonföldvári **Széchenyi Imre** szobrot, **Thaly Emil** és **Damjanich Jánosné** síremlékét a Kerepesi temetőben és tervével részt vett a kassai Rákóczi síremlék pályázaton. Műveivel rendszeresen szerepelt a Múcsarnok tárlatain, 1906-ban a milánói világkiállítás aranyérmét és a koronázási jubileum szobrászati díját nyerte el.

Alkotómunkája mellett 1904-től kezdve húsz éven át, haláláig szobrászatot tanított az Országos Képzőművészeti Főiskolán kezdetben díjtalanul, majd óradíjas, végül rendes tanárként. A háború alatt a rajztanárokat is oktatta mintázásra. Kiváló szobrászok egész sorát nevelte, a legnevesebbek Kisfaludy Stróbl Zsigmond, Pátzay Pál és Csorba Géza megbecsüléssel emlékeztek tanárukra, mint pedagógusra, és mint emberre.

Az 1903-tól 1914-ig terjedő évtized volt Radnai életének legtermékenyebb és legsikeresebb időszaka, pedig édesanyjának 1906-ban, fiatal feleségének 1909-ben bekövetkezett halála súlyos lelki válságba sodorta. A világháború előtt többször utazott Olaszországba és évenként ellátogatott Pozsonyba barátaihoz és rokonaihoz. 1911-ben másodszor nősült és házasságából három gyermeke született. Ebben az időben anyagi helyzete már szilárd volt, életkörülményei kedvezően alakultak.

A világháború kitörése után Radnai Béla élete és művészi tevékenysége mind gondterheesebbé vált. A szobormegrendelések elmaradtak, megtakarított pénze elértéktelenedett, kizárólag csekély tanári fizetéséből tartotta el családját. Néhány síremlék és képmás-szobor megrendelés mellett egyetlen nagyobb munkát az épülő Piarista rendház és kápolna adta számára. A kápolnába a monumentális **Maria Immaculata** szobrot, a főoltárra **két térdelő angyalt**, a Váci utcai átjáró fölé a rend alapítójának, **Kalazanti Szt. Józsefnek** a szobrát készítette el. Szép Erzsébet királyné szobra nem valósult meg. A világháború utáni súlyos gazdasági helyzetben újból kisplasztikákkal és emléktáblákkal igyekezett nehéz anyagi helyzetét javítani.

Művei fennmaradásáért és családjára anyagi helyzetéért érzett aggályai között érte a halál 1923. november 21-én, 50 éves korában.

Radnai Béla alkotásaival és munkásságával kiemelt helyet érdemel a századforduló szobrászai között. Zala György, Stróbl Alajos és Fadrusz János mellett ő is a hagyományos szobrászati stílus híve volt. A nemesen egyszerűt, a klasszikusan szépet kereste. Művein kiváló plasztikai érzéke és szobrászati tudása mellett mélyen érzékeny lelkülete tükröződik. Művészeti felfogását nem torzították el a szecesszió túlzó szélsőségei, a korszellem inkább a kompozíció festőiségében jelentkezik néhány művén.

Harminc éves művészi működése alatt mintegy nyolcvan művet alkotott, de alkotásainak csak kis része maradt az utókorra. Ma már csak öt monumentális szobra, néhány síremlék és a Nemzeti Galériában őrzött kisebb munkái őrzik emlékét.

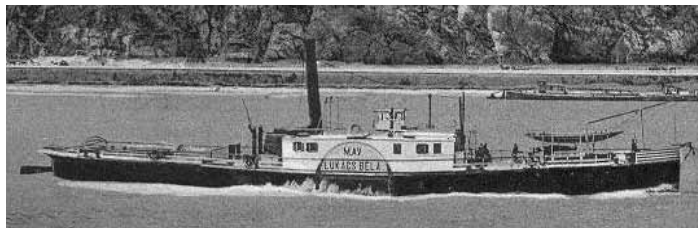
*Körtvélyessy Istvánné Radnai Kinga  
(unoka)*

Rozsos Tamás László

## A „LUKÁCS BÉLA”

### oldalkerekes folyami gőzhajó története (1891–1967)

Ismét a magyar-örmény származású, *erzsébetvárosi* LUKÁCS Béla miniszter életéhez kapcsolódó kutatásaimat kívánom megosztani az olvasókkal. Elfeledett, régmúlt időket s történeteket fellelevenítők, múltidéz



A MÁV Lukács Béláról elnevezett hajója az 1890-es évek végén, a Dunán, a Gellérthegy előtt (képeslaprészlet)

ző írásaim egyik célja az, hogy érzékeltessem a t. Olvasókkal, hogy a magyar-örmény politikusok az 1900-as években (is) milyen jelentős szerepet játszottak a közéletben, s mennyit tettek az ország fejlődéséért.

Baross Gábor, LUKÁCS Béla, DÁNIEL Ernő (az első nem, de ez utóbbi is örmény!) közlekedési államtitkársága, majd minisztersége alatt (1883–1899) hidak, vasútvonalak, úthálózat épült szédületes

ütemben, s ezzel párhuzamosan fejlődött a vízi közlekedés is.

A nemzet hálája és tisztelete jeléül Baross Gáborról hajót nevezett el, majd 1891 nyarán ünnepélyes keretek között, Baross Gábor közlekedési miniszter jelenlétében Újpesten vízre bocsátották a MÁV új gőzhajóját, s azt Lukács Béla akkori közlekedési államtitkár, volt MÁV elnök nevével kapta.

A hajótest hossza közel 60 méter volt.

Az I. világháború alatt építették át személyszállító hajóvá. A tanácsköztársaság alatt egy rövid ideig „Csóka” névre keresztelték át, majd visszakapta az eredeti nevét. 1933 augusztusában a Tiszán, Tokaj és Szeged között a Széchenyi emléktúra keretében utazott rajta Horthy Miklós kormány-



Átépítés után, nagyobb felépítménnyel 1933-ban a Tiszán (filmhíradó részlet)

zó és Kállay Miklós földművelésügyi miniszter (a későbbi miniszterelnök). A hajó 1944. június 4-én hajnali 3 órakor menetrend szerint elindult Csongrádról, s a Tiszán haladt lefelé. A csanytelki állomás után, az úgynevezett Kanász kompnál 04 óra 05 perckor a folyóban úszó angolszász víziaknával ütközött össze. A hajón ekkor körülbelül 50-en tartózkodtak, de szerencsére csak néhányan szenvedtek könnyebb sérülést. A személyzetnek sikerült a pánikon úrrá lenni, s mentőcsónakokkal, valamint a közelben lévő halászcsonakok segítségével partra vittek mindenkit. Robbanás következtében sérülések keletkeztek a hajó hátsó részén, megrongálódott az egyik hajókerék, a gépi berende-

zések és összetört a belső berendezés egy része. Rövid időn belül megkezdtek szakértő ácsok, mérnökök bevonásával a sérült hajó mentését, a betódult víz eltávolítását, amiben a csongrádi levették példamutatóan segítettek. A sérült hajót partra vontatták, ezáltal a Vörös Hadsereg nem tudta hadizsákmányként a Szovjetunióba szállítani. 1946 elején a hajót kijavították és közel 10 éven át „Rákosi Mátyás” néven ismét részt vett a hajóforgalomban. Az 56-os forradalom után ismét átkeresztelték, ekkor a semleges csengésű „Csongrád” nevet kapta. A hajót sajnos a MAHART 1965-ben leselejtezte és néhány év rozsdásodás után ócskavasként szétbontották.



Vigh Dániel

## Hatezer éves borospincére bukkantak

A világ legrégebbi borospincéjére bukkantak a régészek egy több ezer éves ásatási lelőhelyen Örményországban – jelentette be a National Geographic Társaság kedden. A kaliforniai egyetem archeológusai biokémiai eljárással azonosították a hatezer éves vörösbormaradványokat. A régészek egy szőlőprést, egy erjesztőkádat, több borfoltos edényt, szőlőszármazékot és egy ivótálat is találtak a helyszínen. Bár a borfogyasztásról már korábbi időkben is vannak bizonyítékok, a most feltárt lelőhely az ital készítéséről és tárolásáról az eddigi legidősebb fennmaradt régészeti lelet. Az ősi borospincét egy hegyvidéki barlangrendszerben találták a tudósok, egy temető közelében. A barlangban található, körülbelül egyméteres medencét úgy alakították ki, hogy annak tartalmát egy

mély csávéba lehessen átvezetni. Feltehetőleg ez a sekély mélyedés volt a prés, itt taposták a szőlőt. „Mivel egy temető van a barlang mellett, az a meggyőződésünk, hogy a bort rituális szertartások miatt készítették” – mondta Gregory Areshian, az ásatás egyik vezetője a Reutersnak. Areshian szerint a barlangban talált bortároló csupán a földalatti rituálékhoz tartozott, a napi alkoholmennyiség előállításához sokkal nagyobb szőlőpréseket használtak a régióban élők.

Patrick McGovern, a Pennsylvanai Biomolekuláris Laboratórium igazgatója szerint a felfedezés bizonyította: az eurázsiai szőlőt már hatezer éve nemesítették, és alkoholt készítettek belőle.

(Megjelent: Magyar Nemzet, 2011. jan. 13.)

Dr. Issekutz Sarolta

## Délvidéki örmény nemesek

### II. rész

*Gazdag Ervin: Az écskai uradalom, a Lázár család története* c. tanulmány az erzsébetvárosi Lázár család egyik kirajzott ágát mutatja be, akik az „écskai” előnevet viselik.

**Lázár Lukács** erzsébetvárosi marhakereskedő veszi meg Écskát és környékét 1781-ben, ugyancsak árverésen. Az örmény katolikus Mechitarista rend szerzesével érkezik új otthonába és megkezdí az uradalom fejlesztését, a központi kastély felépítését.

Lázár Lukács a császári osztrák-magyar sereg ellátmányozásának tiszteletbeli alvezetése lett, aki hadiszállítóként óriási-ra növeli vagyonát. Ennek következtében az uradalomban modern mezőgazdaságot alakítanak ki, a kiváló minőségű gabonák és zöldségfélék, primőr árúk természetével nemzetközi sikereket érnek el. A termények kivitelét gyors és minőségi szállítással, speciális szállítóhajó park kiépítésével érik el a Begán. Kereskedelmük az egész császárság területére kiterjedt.

Óriási erdőszítést valósítanak meg, mely a mocsaras területek megfogását teszi lehetővé és a környezetet is egészségesebbé teszi. Fajtszta lóistállót tartanak fenn, nemzetközi hírnevet szerezve maguknak ezzel. Sörfőzdét hoznak létre.

Lázár János, aki tehetséges költő, író, zenész és igen jó vívó is volt, személyes kapcsolatot ápolt Mária Teréziával, aki még megpróbálta Bécsbe is elcsábítani, közvetlen környezetébe. Több generáción keresztül a család kapcsolata az udvarral nagyon jó, I. Ferenc Ferdinánd császár többször járt Écskán a kastélyban, főleg vadászatok alkalmával.

Nagy társadalmi élet folyt a kastélyban: bálók, hangversenyek, színházi előadások, vadászatok, tör- és kardversenyek, íj-lövészet.

A 200 évvel ezelőtt született **Liszt Ferencet** 9 éves korában, 1820 augusztusában gr. Esterházy egy alkalommal elhozza magával Écskára, aki néhány napos ott tartózkodása alatt nagyszerű hangversenyt ad magas rangú vendégek előtt, elragadtatva a közönséget.

A Lázár család 3 falut is alapított az uradalom területén, amelyeket különféle nemzetiségekkel telepítették be. Ezen falvak a mai napig megtartották sok nemzetiségű jellegüket.

Hatalmas új templomot építettek Écskán, mégpedig egy érdekes megoldással: a régi kis templom köré építik fel az új templomot akként, hogy az új templom befejezéséig a benne lévő kis templom végig ellátta funkcióját.

A szomszédos Kiss családdal családi és gazdasági kapcsolatot tartanak fenn, hiszen mindkét család ősei is baráti viszonyban voltak még Erzsébetvárosban, ahonnan talán éppen ezért egy időben rajzottak ki a Délvidékre.

### A délvidéki Daniel család

Az alcímben szereplő Nagybecskereken él a Daniel (Dániel) család, akiket Marcsók Vilma rendhagyó családrportja, Podhorányi Zsolt és Németh Ferenc cikkei jelenítenek meg.

A 12 nemzedéken át Pál nevet viselő Danielekről a XI. és XII. Pál mesél, s tényszerűségüket számtalan fotóval és okirattal támasztják alá. Feltáru az ara-

di vértanúkkal való rokoni összefonódás, a magyar történelem, benne a magyar örmény múlt, a Kiss, Lázár és Dániel magyar örmény családok összefonódásával.

A családtörténeteket Bona Gábor hadtörténész 48-as délvidéki, honvédtiszti életrajzaival egészítettem ki, hogy az olvasó minél többet megtudjon az erdélyi örmények délvidéki történetéről.

Marcsók Vilma

„Az aradi vértanúk rokonai

*Kiss Ernő, a perlaszi hős, a mártír tábornok, egy tucat bánási falu tulajdonosa az eleméri kastélyt tekintette igazi otthonának. Itt éltek ikerlányai is, akik közül Augusztina ment nőül Dániel Jánoshoz. (Ebből a házasságból született 1842-ben D. Ernő, aki 1896-ban bárói címet kapott a millen-*

Vakulya Eszter

## Liszt, egy szívében magyar világi (részlet)

**Kétszáz éve, 1811. október 22-én Doborjánban született Liszt Ferenc, a romantika egyik legnagyobb mestere, a XIX. század egyik legkimagaslóbb zenei géniusza, a világi és az egyházi zene jelentős komponistája, korának elismert zongoravirtuóza...**

Liszt apja Liszt Ádám magyar, de osztrák volt. Liszt Ferenc ta magát, s bár élete nagyobb gon töltötte, soha nem vett fel végig büszke volt a magyar- és döntése nyomán apjuk után polgárságot kaptak...



anyja, Lager Maria Anna peviszont magyarnak vallot részét nem Magyarorszámas állampolgárságot, mindra. Magyar útlevelet használt, gyermekei is magyar állam-

Liszt Ferenc kiállása a matorsorsközösségért példaadó ma sal és személyes kiállásával de, az első hivatásos koncertet később a ma már az ő ne-Zeneakadémia létrehozása tetőzött be. A Zeneakadémiáé, ahol Bartók és Kodály is tanult, s amely elsőként Liszt Ferenc Hal téri lakásán nyitotta meg kapuit. Később a Vörösmarty utca – Andrássy út sarkán talált otthon az intézmény; Liszt itteni egykori lakása ma életművének fontos kutatóközpontja és szakmailag magas szinten berendezett múzeum...

Liszt hatása a magyar zenetörténetre nemcsak műveiben érhető tetten, de zongorapedagógusként is. Amikor 1875-ben oktadni kezdett, mesterosztályt vezetett. Egyik jelentős tanítványa az a Thomán István volt, aki később többek között Bartók Bélát és Dohnányi Ernőt tanította, illetve számos kiváló zongoraművész-tanárt jegyzett növendékeként...

(Megjelent: *Magyar Nemzet*, 2011. január 5.)



niumi megemlékezések megszervezéséért.) A becskerekeli Danielék oldalági lezármazottai a Kiss vő nagyapjának. Míg VII. Daniel Pál Kiss Ernőnek sokkal több lesz távoli rokonnál. Ő többszörösen lekötözte a feledékeny utókort.

XI. id. Daniel Pál nagymamája nem volt más, mint Dessewffy Arisztid tábornok aradi vértanú unokahúga. Konkrétan: Arisztid unokaöccsének, Aurélnak az unokája.

A rendhagyó érdekességek közé tartozik az is, hogy Aurél öccsének anyósa, valamint Kiss Ernő felesége édestestvérek...

A nagybecskerekeli születésű aradi vértanú, Lázár Vilmos dédapjának a húgát IV. Daniel Pál vette feleségül. Ha valaki mindezek után azt hiszi, hogy ezek a többszörös rokoni kapcsolatok a véletlen eredményei, az téved.

Lexikonokat böngészve bárki ellenőrizheti állításomat. A Lázár, Kiss meg a Daniel család ugyanis örmény származású. I. Apafi Mihály alatt vándoroltak be. Gócpontjuk Erdélyben Szamosújvár és Erzsébetváros voltak. A századok folyamán kiváló kereskedők révén sokat utaztak, meggazdagodtak, s Magyarország különböző részeiben vásárolt birtokaikon telepedtek le.

A magyar-örmény nemes családok címerlevelei c. 1896-ban kiadott könyvben ezt is olvashatjuk: „A Daniel család magyar-örmény nemes család, mely hazánk (...) Arad, Csanád és Torontál vármegyében éppúgy, mint a magyar törvényhozó testületben kiváló mozgatóinak elévülhetetlen érdemei révén már régtől fogva vezérszerepet játszik, címerszerzői a még török részekben született, de a XVII. sz. harmadik negyedének a végén a hazai örménységgel (...) beköltözött három Daniel fivér, u. m. Daniel Tódor kereskedő Szamosújvárnak több éven át fő-

bírája, továbbá Daniel Jeremiás és Pál erzsébetvárosi örmény kereskedők voltak, kiket III. Károly Bécsben 1725-ben címerlevelével (...) nemességet is adományozott (...)”

Az eredeti címerlevél másolata, amely ugyancsak latin nyelven íródott, 1783-ban készült, és 216 év után is a Daniel család birtokában van.

Láttam a díszes kiállítású családfájukat is, amely elképesztő hányattatások után csodával határos módon került vissza hozzájuk. A hatvanas évek elején egy úriember jelent meg, Dessewffy Aliz néni budapesti lakásán (a szomszédságban volt X. Daniel Pál lakása is) „– A szemétdombon találtam – mondta, és egy másfél méteres fémtokot adott át. Megnéztem, mi van benne, és megismertem a címerüket.”

Az impozáns méretű tokban, az előttem lévő, szép kiállítású családfa volt, amely hat Daniel nemzedéket örökít meg. E családfa több tanulsággal is szolgál. Mint pl., a magyar-örmények évszázadokon keresztül egymással fenntartották a kapcsolatot, és ezt gyermekeik összeházasításával még szorosabbra fűzték.

Ez az ereklye messze túlmutat a családi kapcsolatokon. Sőt, egyenesen közérdekű, hisz 1848/49-beli történelmi tényeket is tartalmaz. XI. Daniel Pál úkapja nemcsak részese volt a magyar szabadságharcnak, hanem elítélte is. A Torontál megye c. monográfiában, az előző állításunkkal kapcsolatban a következőket is olvashatjuk: „Daniel Pál, tulajdonképpen a Torontál megyei ág megalapítója, 1822-ben született Aradon, 1842-ben Torontál vm. aljegyzője, 1848-ban a zichyfalvi járás főszolgabírája, ebben az évben választják országgyűlési képviselőnek is. Mert a kormányt Debrecenbe is követte, börtönbe jutott, de 1850-ben kegyelmet

nyert. 1861-ben és 1865-ben újból képviselővé választották, azóta állandóan a zichyfalvi kerületet képviselte.

Igen. VII. Daniel Pál mindössze 26 éves, amikor a magyar szabadságharc oldalára áll, és kitart a végsőig, még a börtönben is hű marad elveihez, pedig szörnyű végfelmentet. Már csak ez a tény elegendő lenne ahhoz, hogy a családon kívül a közélet szereplői is megemlékezzenek róla, megkoszorúzzák sírját. Ám VII. Daniel Pál még ennél is többel kötelezte le az utókort, s itt a végső ideje, hogy a 150 éves évfordulón végre méltányoljuk érdemeit. Lényegében neki köszönhetjük, hogy Kiss Ernő földi maradványai hat évig háborítatlanul nyugodhattak a veszthely tömegsírjából kikerülve az aradi temető hamis feliratú sírjában. Neki köszönhetjük azt is, hogy

a hamvak ezután Katalinfalvára kerülnek. Igen, VII. Daniel Pál a hiányzó láncszem, az az ember, akinek utasítására (miután Kiss mostohatestvérének, Loewen Juliának 30 aranya már megtette a magáét) Kiss huszárja, Kovács Mihály kiásta gazdája holttestét, és a köztemetőben hantolta el. Miután VII. Daniel kiszabadult a börtönből, Aradon ügyvédeskedett, így szemmel tarthatta a hamis feliratú sírt is, majd megszervezte Kiss földi maradványainak Katalinfalvára juttatását...”

(Elhangzott a januári Fővárosi Örmény Klubban.)

(Délvidéki örmény nemesek. Elemér – Écska – Nagybecskerek. Szerkesztette: dr. Issekutz Sarolta – Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület Kiadó, Budapest 2010)



Gazdag Ervin

## Az écskai uradalom – a Lázár család története\*

Új tulajdonos, újabb hosszú távú ötletek  
Erdőültetés a birtokon – Lázár Mihály halála  
(4. rész)

**A Lázár-birtok, Écska a család több tagjának igen tragikus sorsa ellenére sikeresen fejlődik, és Dél-Magyarország egyik legmodernebb birtoka lesz. Az örmény kereskedő, Lázár Lukács által az 1781-es bécsi árverésen vásárolt földterület 1809-ben már a harmadik tulajdonosát kapja, Ágostont, aki idősebb bátyja, János eleméri párbajban bekövetkezett halála után örökli a birtokot.**

Lázár Lukács végrendelete alapján, abban az esetben, ha Jánosnak nincsenek utódai, őt testvére, Lázár Ágoston követi, a birtokot ő kapja meg. A fiatalabb testvér, Mihály a birtok egy részét kapja Lázárföld körül, ahol időnként tartózkodik, míg Jó-

\* Szerbből fordította Letenyei Bea

zsef, a legfiatalabb testvér, a budapesti jogi egyetem elvégzése után elveszi Edelsbacher Juliannát és véglegesen letelepedik Temesváron.

Ágostont, aki a császári hadsereg ezredese, a híres professzor és filozófus Schefcsik Aloysius (1776. március 22.

Dubrovnik, Terencen–1862. március 6., Écska munkatársa, egész Magyarországon az egyik legsikeresebb és legműveltebb mezőgazdasági szakemberként ismertek el. Bátyja temetésére Pozsonyból érkezett, ahol élt. A birtok átvétele után feleségével, Edelspacher Erzsébettel, és Zsigmond fiával (Sigmund) véglegesen letelepedtek Écskán. Itt születik még két gyermekük: Lázár Emília Ludovika Vilhelmina (1810. augusztus 30., Écska – 1871, Écska) és II. Lázár Ágoston (Augustin, 1812, Écska – 1837 Écska).

Ágoston, miután megismerte a birtok helyzetét, háromemeletes gabonarakárt építtetett a falu kikötője mellé. Az új gazda elhatározta azt is, hogy egy új falut alapít, valamint újabb jobbágycsoportokat is betelepít. Felsőszentmárton pusztáján, Lázárfalva és Écska között, 1809-ben megalakult az új község, mely fiáról kapja nevét: Zsigmondfalva (Sigmundfeld – a mai Lukićevo). A földesúr érkezése óta ez a harmadik újonnan megalakított település Écskán. Ugyanebben az évben a faluba betelepülnek a római katolikus vallású németek, legnagyobb részben Écskából, Katalinvalvából (Katrajnfeld, Ravní Topolovac) és Istvánföldéről (Stefansfeld, Krajišnik). Felújítja a római katolikus templomot 1811-ben, hozzáépíttet egy harangtornyot két haranggal, valamint cseréppel fedi le a tetjét. Écskába 1812 folyamán közel 46 000 facsemete és bokor érkezik fogatokon, melyeket Bretsnájdér, a birtok gondozója Szepes megyében Lichtenstein hercegtől vett meg. A facsemetek értéke (kanadai nyárfa, fenyő, juhar, nyírfa) 14 000 forint körül volt. Elkezdődött Écska és környékének megtervezett erdősítése. Az ültetést azonnal megkezdték.

Még Lapade, a birtok jószágigazgatója, elismert mezőgazdasági szakember sem ült ölbe tett kézzel. Kandiai kukoricát szerzett be 1813-ban a barátjától, Kitaibel professzortól Budapestről, és elkezdte termesztetni Écska földjein. A hozsantartó tavaszi esőzések, melyek „tengerre” változtatták az egész birtokot, lelassították a vetést, ám a kukorica vetését feltételhez is kötötte, csak a birtok határain belül volt engedélyezve. Azonban a makacs igazgató nem tett le róla és már néhány évvel később sikerül jókora hoznot hoznia a kiváló minőségű magokkal, mely felülmúlta a kandiai kukorica minőségét is. Mint ilyen, nagyon keresett volt egész Magyarországon, de az egész császárságban is, és piaci ára, a birtokról származó gabonával együtt, 5-6 forinttal haladta meg a rendszeres kínálat árát. A jól felismerhető minősége miatt ezt a kukoricát „écskai kukorica” néven ismerték az egész birodalomban.

Ismét a sors szigorú keze avatkozott bele a történésekbe, és egy újabb tragikus fejezetet írt a Lázár család történetébe. Mindez 1815-ben történt.

Erre az évre korai tavaszt jósoltak. A nem mindennapi meleg, a kora tavaszi napok lehetővé tették, hogy a tavaszi vetést előbb elkezdhessék. Az újfajta kukoricát a birtok egy nagy földterületén vetették el. Termékeny évet reméltek, de az egész vetés elpusztult a későtavaszi erős, száraz fagyokban. A falu történetében azonban ez az év egy decemberi, szerencsétlen esemény miatt lett emlékezetes, amely felháborította egész Magyarországot, és a falu neve ismét ismertté vált az egész császárságban.

Écska, Lázár Ágoston birtoka az elmúlt öt-hat évben társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális fejlődést és bővítést élt

meg. A földbirtokos szakmai, előrelátó és éles elméjű vezetése eredményezte tekintélyének és birtokának növekedését. Ez durvasághoz, irigységhez és véleménykülönbséghez vezetett a testvérek között.

Lázár Mihály, a földbirtokos harmadik fia, elégedetlen volt apja végrendekezésével. Úgy vélte, társadalmilag lealacsonyodott azzal, hogy a birtoknak csak a Lázárföld körüli része került az ő tulajdonába, és felül akarta vizsgáltatni a végrendeletet. Ezt a törekvését nem hagyta jóvá Ágoston, ám a végleges szétszakadás a marhák szétosztása körüli vita után következett be. Nem született megegyezés még Erzsébet, Ágoston felesége és József, a fiatalabb testvér békítési kísérlete ellenére sem.

*Pavlov Borisz* Az écskai uradalom története című írásában a következőképpen mutatja be a történeteket: „...A vita a kapcsolat végleges megszakadásával végződött. Közvetlenül ezután Ágoston elutasított Becskerekre, Lapadét, a birtok jószágigazgatóját pedig Szegedre küldte. Az écskai kastély vezetőik nélkül maradt.

*Mihály* kihasználva a testvére és az uradalom vezetőinek távollétét, elhatározta, hogy elhagyja Uspječet és Écskára jön. Nem tért be Lázárföldre sem, egyenesen Écskára érkezik és kiadja a parancsot az embereknek, hogy az egész tehéncsordát hajtsák át Lázárföldre. A parancsot végrehajtották. Időközben az écskai futárok értesítették Ágostont a szarvasmarhák elrablásáról. Ágoston elhagyja Becskereket és sürgősen a birtokra jön. Most ő is gyors és eredményes intézkedésbe kezd, felfegyverzett hajtókat küld az elterelt csorda után, amely éppen Lázárföld bejáratánál éri utol Mihályt. Összevesztek a testvérek, amelynek során sűrűn sértegették egymást. Ágos-

ton egyik felfegyverzett embere visszahajtotta a csordát Écskára, a többi kíséző a kocsija sarkában követte Mihályt. Éppen megérkeztek Mihály házához, amikor a bejárat előtt az egyik kíséző lelőtte Mihályt, aki súlyos sérüléssel esett össze. Lázárföld lakói a súlyosan megsérült Mihályt a plébánia épületébe vitték, ahol rövid ápolás után, 1815. december 11-én, negyvenhárom éves korában meghalt. A történetek nagy vihart kavart az egész megyében. A közvélemény méltatlankodva fogadta az ismert földesúr, Mihály meggyilkolásának hírért, Écska és Lázárföld községek között pedig valódi helyi háború tört ki, miután az ellenségeskedés átragadt az alattvalókra is. A megboldogult Mihály holttestét Lázárföld templomában ravatalozták fel, majd éjszaka átvitték Écskára, és a családi sírban temették el. Mindezt a legnagyobb titokban végezték el, a családtagok és az ismerősök részvétele nélkül...”

A kellemtelen esemény körüli vihar sokáig nem csillapodott. A gyilkos életfogytig tartó büntetése zárta le a történetet, Ágoston pedig a saját birtokának parkjában emlékművet állított, melyre a következő latin szöveg került: „Écskai Lázár Mihálynak, aki 1815-ben hunyt el, miután büntársaival megpróbálta erőszakkal visszahódítani a birtokot.

Az emlékművet az elhunyt gyászoló testvére, écskai Lázár Ágoston emeltette, hogy e szomorú és szerencsétlen esemény összefogásra figyelmeztesse a Lázár család utódait.”

Ágoston uralkodását nemcsak egy emlékmű juttatja eszünkbe, mely még ma is az écskai kastély parkját díszíti. Az ő időszaka a falu fejlődéstörténetének egyik legsikeresebb korszaka volt.

Folytatjuk

## Szász Ávéd Rózsa

## Falifák

## Csiki Margit – Gitka – gyergyószentmiklósi kézi-festő kiállítása

A MÖMKE megalakulása után rendezvényeink sorát februárban kiállítás megnyitóval indítjuk: Kóország 2009, Ecsmiadzin kínesei 2010 úgy tűnik, hogy már hagyományt teremtettek városunkban. 2011-ben a *Falifák: örmény-magyar népi motívumok* c. kiállítás megnyitóján a Bernádyházban megjelent nagyszámú érdeklődőt köszöntötte – Kányádi Sándor Örmény sírkövek c. versének tolmácsolásában *Sándor Orsolya*, valamint magyar, ill. örmény népdalok megszólaltatásával a Bolyai Farkas Elméleti Líceum katolikus osztályainak kamarakórusa, *Székely Szilárd* tanár vezetése alatt.

*Csiki Margit Gitka*, ismert díszítőművész, aki önmagát terrakotta kézi festőként határozza meg, az előző vásárhe-



lyi egyéni kiállításain elnyerte a látogatók elismerését, és már nem idegen városunkban. Innen azonnal adódik a kérdés, hogy akkor ez a kiállítási anyag vajon mitől más?

A Gitka által mindezig használt tömör kerámiaanyagot felváltotta a selymesen fénylő fa, a homorú-domború felületet a síkfelület. Az örmény díszítőelemek, az erő-

teljes keleti színvilág megjelenése a magyar motívumvilágból ismert madár-ábrázolások díszítik a Falifákat. Domináns örmény elem a növényi indák között bújócskázó tágra nyílt madárszem, az erőteljes csőr, a karomba végződő láb, hosszúra nyúlt tekerőző nyak, a magabiztosságot sugárzó testalkat, az élet és élni akarás mindenek feletti hirdetése. Az Ázsiában élő indiai, perzsa, örmény, kun népek díszítőművészetében azonosságjelként fellelhető pávamotívum jelentése változó. Lehet hatalmi jelkép, kifejezhet gazdagságot, magyar vonatkozásban pedig mint a szabadság és szabadulás jelentése kerül előtérbe (lásd Ady Endre: Fölszállott a páva, vagy a népdalainkat). A népművészetben az örök szere-



lem jelképe. Megjelenik textíliákon, népi szőttesek, faragások, kerámiatárgyak, kedvelt díszítőelemként, és jelen van az iparművészetben, ötvösmunkák, festett üvegablakok, kovácsoltvas kapukon és erkélydíszeken. A Falifákon terrakotta tálon dívat-ékszerek láthatók, Gitka által életre keltett motívumvilág, ami mindenkinek tetszése szerint elemezhető és értelmezhető. A kedvelt Falifákat.



művésznő egyedi ábrázolásmódja közelebb viszi a nézőt az örmény szín és formavilág megértéséhez.

Talán a tavasz is átsuhant közöttünk, a tündöklő színek ölelésében a nézelődőt átjárta az életöröm. A kiállítás eredményességét a fokozott érdeklődés mellett az is igazolja, hogy többen örömmel vetették örök birtokukba a meg-

## Felhívás téglajegyek vásárlására

2010. szeptember 1-én Szamosújváron elkezdődött a *Mezőségi Kemény Zsigmond Szórványoktatási Központ* felépítése és október 9-én megtörtént a hivatalos alapkövetétel.

A szamosújvári és a mezőségi magyar közösség anyanyelvi és nemzeti önazonosságának megőrzéséhez jelentősen hozzájárulhat egy igényes, reprezentatív oktatási intézmény.

Azzal a kéréssel fordulunk Önökhöz, hogy téglajegyek vásárlásával támogassák ennek az épületnek a felépítését.

Mit biztosítunk a téglajegyvet vásárló támogatóinknak?

- Az iskola honlapján és levelezőlistáján feltüntetjük támogatóink nevét és a felajánlott segítséget
- Az építkezésről folyamatosan írásos és fényképes dokumentációt készítünk, amelyet könyv formájában is megjelentetünk az iskola elkészülésekor és az iskola alapító okiratához csatoljuk a támogatók névsorát
- Az épületben emléktáblán örökítjük meg azok nevét, akik nélkül a beruházás nem jöhetett volna létre.

### A téglajegyek címletei:

- Egyszerű téglajegy

- 10 RON, 1000 HUN., 5 EUR;
- Bronz téglajegy  
50 RON, 5000 HUF, 15 EUR;
- Ezüst téglajegy  
100 RON, 10 000 HUF, 25 EUR;
- Arany téglajegy  
1000 RON, 100 000 HUF, 250 EUR;
- Gyémánt téglajegy  
10 000 RON, 1 MILLIÓ HUF, 2500 EUR.

Számlavezető pénzintézet: Fundatia Culturala Téka BRD – GHERLA; 405300 Gherla, str. Clujului 7/A, Jud. Cluj Swift kód: BRDEROBU

Számlaszám:  
RO90BRDE130SV07012171300– RON  
RO13BRDE130SV06399801300– EUR  
RO45BRDE130SV39908781300– HUF  
Információ: teka@teka.ro, www.teka.ro  
tel. 0264243198; 0723575099,  
0723575124

Mezőségi Keresztstülő Program  
Téka Szórványkollégium –  
Szamosújvár  
Téka honlapcsalád:

www.tovidek.ro; www.mezoseg.com.ro  
www.szorvanykollegiumok.ro

Elda Grin

## Égvirág

Olykor azokat az öreg utcákat járom, amelyeket még mindig nem bontottak le. Épületeik repedéseiben ott rejtőzködnek gyermekkorom illatai. Ha ezek az utcák nem lennének már, talán vissza sem emlékeznék ezekre az illatokra, sem a szívemben fészkelő furcsa kívánalmakra, sóvárgásokra. Még nem tűnt el egészen azoknak a régmúlt napoknak a ma ugyan már alig megragadható illata – de ezeket a házakat is lebontják majd, s ez által megszűnik egykoron élt életem. Ami sokkal több idő annál, mint ami még hátravan. És nem tudhatni, vajon van-e egyáltalán hátralevő idő. Talán holnap, ma, most jön el a vég. Nem arról van szó, hogy a halál rettenetes. Egyszerűen szomorú dolog beletörődni, hogy mindezek a fák, az eső, a tavasz lesznek, te meg nem leszel, nem láthatod többé őket.

Azt mondják, jó a hirtelen, könnyű halál. Mesélik azt is, egy énekesnő apja dallal az ajkain halt meg, és az emberek áldások közepette búcsúzkodtak tőle. Mi, örmények, ezt könnyű halálnak nevezzük. Az afrikai hatalmas legyek csípésétől az ember kacagva hal meg. Én nem fogok sem énekelni, sem kacagni, mikor meghalok. Rettenetesen nehéz lesz itt hagyni mindent, amit szeretek, az esővízben fürdőző faleveleket, a rozsdaszínű mohát az ezeréves köveken, és a friss kenyér az illatát is, s az embereket. És még sok-sok mást. Azt a finomszálú, szinte áttetsző, halványsárga virágú kis növényt is, melynek igazi nevét mai napig nem tudom. Én égvirágnak nevezem, mert ott nőtt a házunk tetején, a szomszédaink háztetőin, a templom kupoláján, az ég felé nyújtózkodva. Az első virág volt, amit megismertem. Talán valami gyom lehetett az a virág, nem tudom. Én kislánként csokrokat készítettem belőle, girlandokat fűztem.

A mi városrészünkben nem voltak kertek, még fát is ritkán láttam a hátsó udvarokon. Az utcák inkább labirintusra emlékeztető, kacsaringós sikátorok voltak, és oly szűkek, hogy ha kinyújtóztál és széttártad a karjaidat, megérinthetted a tetőket. Csak a messzi távolban magasló templom uralkodott magasztosan lakótelepünk fakó birodalma fölött. Nekem mindig úgy tűnt, hogy a házak, miként az emberek is, térdre borulnak előtte. Én pedig fel-felmásztam a templom mögötti hatalmas diófára, és valahányszor elképzelttem, hogy egy kupola tetején vagyok. Innen, az én „kupolámról” nézegettem körbe-körbe, figyeltem az égboltot. Azokban a percekben úgy éreztem, éppen olyan magas vagyok, mint a templom: hogy összeforrtnak egymással, közös élet, közös szív lüktet bennünk. Égvirágot sosem szakítottam le a templomról. Egyik nyáron ott, a magaslesem alatt, a fal repedésében egy szélben reszkető, tűzpiros pipacsra lettem figyelmes. Nem tudtam levenni róla a tekintetemet. Olyan elbűvölően szép volt az a pipacs a tető sápadt virágaihoz képest, háttérben a rozsdabarna fallal.

Sok év múltán ismét az én városomban jártam. Kerestem a mi városrészünk, a házat, ahol születtem, de minden eltűnt, mintha sosem lett volna. Sokemeletes házak mosolyogtak a napra megcsillanó ablaküvegeikkel, csintalanul locsogó szökőkutak

hűsítették a parkokat pajkos vízsugaraikkal, a gondozott gyepen egymástól egyforma távolságra, egyenletesen nőttek az izzó színű virágok.

Egyik égbenyúló épület háta mögött meghúzódva találtam rá a templomra: valamiképpen görnyedt volt, összekucorodott. Nem, nem térdelt le az óriás épületek előtt, hanem, miként egy öregasszony, megroggyant, feketébe öltözött. Kövein imitt-amott még mindig gyerekkorom virágai burjánzottak. De immár megfakult csokrok voltak: megöszült hajfürtöknek tűntek. A tizenhetedik emelet erkélyéről egy aprócska kislány megrágott almát hajított le. A templom kupoláján döndülve éppen a lábam elé hullt. Az a kislány ott fenn, a tizenhetedik emeleten éli le a gyerekkorát. Az épület fölött, mintha csak a tetőnek kínálkozva, felhők úsztak, madarak lebegtek. Ott, az égbolt végtelenített, áttetsző kékségében tobzódott az idő megfoghatatlan szabadsága. A kislány a korlátnak támaszkodva nézett lefelé. A templom talán csupán sötét, alakatlan foltnak tűnhet számára. Mit érezhet a kislány? Mire fog később emlékezni? Mitől nem fog tudni soha elszakadni?

Nem megyek többé oda, ahol valamikor a mi városrészünk volt. De a városban barangolva befordulok egy-egy régi utcába, és megállapítom, még nem bontották le őket. A házak repedéseiben gyerekkorom napjainak illata húzódik meg. A falak réseiből fakó égvirágok nyújtóznak a nap felé.

Hamarosan azokat a házakat is lebontják majd.

Fordította *Dájbukát Borbély László*

## Zeneagapé az örmény katolikus templomban

(Budapest XI., Orlay u. 6.)

**Március 5-én, vasárnap**, a 16 óra 30 perckor kezdődő Szentmise után

*Vörösváry Márton* hegedűművész lép fel.

Mindenkit szeretettel várunk!

*Szongoth*

## Vörösváry Márton ifjú hegedűművész sikere

Nagy örömmel közöljük az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek valamennyi olvasójával, hogy *Vörösváry Márton* a Zág-rában 2011. február 16–20. között megrendezett 17. Nemzetközi Hegedűversenyen első helyezést ért el. Különdíjat kapott a Paganini capriccio (op. 1. no. 22.) előadásáért és megkapta a verseny fődíját is, amelyet Zág-rab város önkormány-

zata ajánlott fel. Tanára a Liszt Ferenc Zene-művészeti Egyetemen *Somogyi Péter*, a versenyen zongorán kísérte *Csipkay Éva* zongoraművész.

Meghívást kapott a verseny gálájára is, ahol a Paganini capriccioját és Wieniawski virtuóz darabját, a D-dur Polonezt játszotta el.

*Vörösváry Gábor*

Bálintné Kovács Júlia

## Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (15. rész)

Ferenczi Sándor könyvében nem szerepelnek, de Szongott Kristóf közli, hogy 1721-ben Szamosújváron szolgált

**Hárib Emánuel**, (Lengyel) így: Der-Manuel (Emánuel pap).

**Hebeskul Miklós L.** Karácsonyi Miklós 1767-ben.

**István pap** (Der-Szephannosz) 1722-ben.

**57. Isák Kristóf**, Kolozsváron (1734) a SJGA-n tanult. Szolgált: 1773: Szamosújváron káplán. Szongott kicsit más néven említi őt, vagy egy másik hasonló nevű papot, tudniillik az évszámok jelentősen eltérnek. Szongott szerint Jészáján (Izaiás, Izai Kristóf Der-Chacshig Jészáján) 1742-ben volt Szamosújváron.

**58. Issekutz Lázár**, örmény szertartású, Erzsébetvároson született, ott is szolgált 1810–1828 között, mint hittanár és káplán.

Édesanyja révén úgy tudjuk, hogy az Erdélyi Egyházmegye másik kiemelkedő püspöke is örménymagyar, tehát az ő életútját is meg kell ismernünk ebben a sorozatban. **Kovács János** írása, **Soós Ádám** fotói segítenek ebben.

Jakab Antal 1909. március 13-án született Gyergyóilyénfalván, a székellyföldi Hargita megyében. A családfő, Jakab Antal és felesége György Rozália és gyermekei, Erzsébet, Márta



Jakab Antal

és Anna mellett tölti ezt a napot. Különösen fontos ez a nap a család életében. A gyermekszerező családot később újabb három gyerekkel áldotta meg a Jóisten, szülei nagy örömeire megszületett Menyhért, Ernő és Berta. Elemi iskoláit Jakab Antal szülőfaluja római katolikus felekezeti iskolájában végezte 1916 és 1922 között. Oszálytársai, mint szorgalmas, illemtudó, okos, jó akarátú tanulóra emlékeztek rá. A gyergyószentmiklósi líceumban 1922 és 1929 között tanult. Kezdetben gyalog tették meg oszálytársaikkal az iskoláig vezető utat. Antal taníttatása a család számára nem volt könnyű. A családnak megélhetési forrásként a mezőgazdaság szolgált. Antal a szüenidőkben szorgalmasan dolgozott, az erdőn és a mezőn is kivette részét a földműves munkából. Húszéves, amikor édesanyját elveszíti. Az akkori román kormány kisebbségellenes oktatáspolitikája mellett édesanyja állapota volt a másik ok, ami miatt első érettségi vizsga-próbálkozása Gyergyószentmiklóson nem sikerült. Egy évvel később, 1930 őszén, Déván a Decebal román tannyelvű gimnáziumban eredményesen vizsgázott. Jakab Antal 1929 őszén felvételt kért a gyulafehérvári Papnevelő Intézetbe.

A teológián szorgalmasan tanult. Jó természetének köszönhetően a kispapi életet derűsen élte, mivel hajlamos volt a lelki életre, egyre tartal-

masabbá, gazdagabbá alakította, képezte magát. Jakab Antalt kilenc egyházmegyes pap, négy ferences és két piarista szerzetes társával együtt 1934. június 29-én szentelte áldozópappá Székelyhelyi Gróf Majláth Gusztáv Károly püspök a gyulafehérvári székes-egyházban. Felszentelése után, 1934. július 1-től Ditróba nevezték ki káplánnak, Ambrus Szaniszló osztálytársával együtt. Első állomáshelyén jelentős szerepe volt a római katolikus valláshoz kapcsolódó székely legény- és leányegylet, a Kolping legényegylet, a Missziósegylet és a Mária Kongregáció megszervezésében. 1936. február 14-ével kinevezték Gyulafehérvárra káplánnak és zárdalelkésznek az irgalmas nővérek Fogarassy Mihály püspök alapította zárdájába. 1936. július 15-én Kolozsvárra, a belvárosi Szent Mihály-plébániára helyezték. Itt találkozott és kapcsolódott szétválaszthatatlanul össze a két későbbi egyházmegyes főpásztor élete és sorsa. A kolozsvári Szent Mihály templom főesperes plébánosa Márton Áron volt, akinek megrendítő beszédeire már akkor órákkal a szentmise kezdete előtt érkeztek Kolozsvárra hívei, hogy helyet kapjanak, mert éhesek voltak az igaz szóra. Márton Áron szavait a fiatal káplánok is nagy érdeklődéssel hallgatták, mert érezték, hogy kemény igazságaival szélesíti világlátásukat. Márton plébános hamar felfigyelt Jakab Antal papi szolgálatában megmutató lelkiismeretességére és munkájában tanúsított szorgalmára. A boldogemlékű püspök abban az időben így nyilatkozott Jakab Antáról. „Ezt az embert, amíg élek, magam mellől el nem engedem.” Márton Áron püspökké szentelésekor – 1939. február 12-



én – Jakab Antal valóban még mindig kolozsvári káplán volt. Püspökké szentelése után a tehetséges, fiatal papot, akiben nagy jövőt látott, Márton püspök azonnal Rómába küldte továbbtanulni. "Három évet kap. Amit ez alatt elér, azzal tér vissza!" – e szavakkal bocsátotta őt útjára a püspök. Harmincévesen, 1939 őszén kezdte meg tanulmányait a Pápai Lateráni Egyetem jogi

karán. Tanulmányai első két évében, 1939-1940-ben román állampolgárként a Santa Maria dell' Anima osztrák papi kollégiumban lakott, majd 1940-1942 között, mint magyar állampolgár, a Luttor Ferenc rektor által irányított, Via Giulian található Pápai Magyar Intézet bentlakója volt. Római tanulmányait 1942 júniusában fejezte be. Három év alatt vasszorgalommal letette a licenciátust és le is doktorált egyházből a Pápai Lateráni Egyetemen. A háborús idők miatt nem tudta kinyomtatni doktori értekezését. (Jakab Antal születése kilencvenedik évfordulója alakalmából a gyulafehérvári főegyházmegye kiadta latin nyelvű értekezését. A könyvhöz dr. Jakubinyi György, a főegyházmegye érseke írt előszót.) Az 1940. augusztus 30-i második bécsi döntés értelmében Erdélyt kettéosztották a nagyhatalmak. Észak-Erdélyt visszacsatolták Magyarországhoz, a déli rész megmaradt Romániának. Ennek folytán a gyulafehérvári egyházmegye is két részre szakadt. Márton Áron püspök gyulafehérvári székhelyén maradt az egyházmegye román részén, az egyházmegye északi részére pedig Püspöki Helyhatóságot szervezett Kolozsvár központtal. Jakab Antal a római Lateráni egyetemről hazatérve, 1942. augusztus 31-től levéltáros és jegyző, szep-

tember 3-tól titkár volt Sándor Imre püspöki helytartó mellett, 1944. november 29-ig. Ez idő alatt Egres híveinek lelkipásztori gondozását is ellátta. 1944. november 30-tól 1945. augusztus 31-ig plébános-helyettes Gyergyószentmiklóson és a megbízott főesperes teendőket is ellátja. Jakab Antal 1945. szeptember 1-től 1946. augusztus 21-ig hittanár és lelkész Kolozsváron. Márton Áron úgy ítélte meg, hogy a jövőben Jakab Antal tudását, tehetségét és fiatalos tenni akarását leginkább a kispapok körében kamatoztathatja. 1946. augusztus 22-től kinevezte Gyulafehérvárra, a teológiára tanárnak és vicerekornak. „Jakab Antal tipikus székely, kemény és dolgozó, aki szívén viseli az intézet ügyét” – írták róla papjai. Márton püspök letartóztatása után nemsokára Gajdátsy rektort is letartóztatták. Azután Jakab Antal vette át a teológia vezetését. A kommunista egyházüldözések 1948-ban, konkrét formában kezdték támadni a gyulafehérvári egyházmegyét, iskolarendszerét és intézményeit. Az állam megfosztotta az egyházmegyét iskoláitól, óvodáitól, főiskoláitól és elkobozták a fenntartásukat szolgáló vagyonát is. Márton Áront 1949. június 21-én tartóztatták le. A Szentszék rendelkezése nyomán a folytonosság biztosítására Márton Áron kijelölte két helyettes ordináriusát, Boga Alajost, az egyházmege általános helynökét és Sándor Imrét, a helynök helyettesét. Röviddel azután Boga Alajost letartóztatták. Boga Alajos Gajdátsy Béla teológiai rektort, Sándor Imre pedig Jakab Antal kanonok, teológiai tanárt és vicerekort jelölte meg utódjának. Jakab Antalt 1951. augusztus 24-én tartóztatták le. Elhurcolása után a vizsgálati fogóságba Pitéstire került, a belügyminisztérium zsilávai börtönébe szállították. Közvetlen letartóztatása után annyira összeverték, hogy agyhártyája bevérzett. Raboskodott

Szamosújváron, Enyeden, Máramaros-szigeten, nádvágóként a Duna-deltában. A börtöntársai csodálták benne az erős lelkű, erős akaratú, nagy tudású papot és emberi magatartását. Szabadulására 1964. április 16-án került sor. Jakab Antal, tizenkét év, hét hónap és huszonhárom nap után újra szülőfaluja földjére lépett. Gyalog indult a kilyénfalvi szülőház felé. Akivel találkozott, mindenkinek köszönt, de őt nem ismerték meg az emberek. Egy darabig munka nélkül élt falujában, majd Görgényszentimrén 1965. december 25-től a plébánost helyettesíti majd plébániát alapít Buzásbesenyőn. 1968-tól állami jóváhagyással kinevezést kapott a Hittudományi Főiskolára. Gyulafehérváron az egyházjog mellett az erkölcs- teológia katedrát is átvette, továbbá művészettörténetet is tanított. Ebben az időben az állami hatóságok nem támogatták, hogy Márton Áron utódlási joggal bíró segédpüspököt kapjon. Tárgyalások után a Szent- atya Jakab Antalt kinevezte utódlási joggal a gyulafehérvári egyházmege segédpüspökének, melyet a Szentszék 1971. december 23-án írt alá. Jakab Antalt VI. Pál pápa szentelte püspökké Rómában, 1972. február 13-án. Az új püspök tisztában volt azzal, hogy az állami hatóságok mindent elkövetnek azért, hogy szolgálatában megkeserítsék, ellehetetlenítsék. Jakab Antal kiadott körlevelei az egyházmege életének minden területét, és problémáját felölelték. Gondja volt a lelkiségre, papjai fegyelmi életére, az egyházközösségek anyagi alapjaira, szent liturgiáira, az egyházi zenére, különös hangsúlyt fektetve az egyházi és házassági problémákra. Nem mulasztotta el az évfordulós, vagy ünnepi megemlékezéseket. 1980. május 15-én veszi át Márton Árontól a gyulafehérvári ősi egyházmege vezetését. Erdély nagy püspöke, Márton Áron több mint négy évtized után búcsúzott el hí-



A gyulafehérvári székesegyház kriptájába, nagy elődje, Márton Áron mellé temették a nagy utódot

veitől. „Szeretett Híveim, mint főpásztorok elsősorban a hitet akartam megerősíteni lelketekben és a hithez való ragaszkodást hagyom rátok örökségül... Azzal a megnyugtató érzéssel vonulhatok vissza, hogy az egyházmege vezetése jó kezekben.” – írta többek között levelében. Alig néhány hónappal az után, hogy Jakab Antal átvette Erdély nagy püspökétől az egyházmege vezetését, 1980. szeptember 29-én elhunyt Márton Áron. Ezután teljesen ráhárult a fő- egyházmege kormányzása. Felszentelt papjait Jakab Antal mindig munkatársai- ként kezelte. Nagy gondot fordított arra, hogy a különböző egyházközösségekbe a leg- megfelelőbb lelkipásztorok kerüljenek. Püspöksége alatt jelentős felújítások történtek a székesegyházban és a püspöki pa- lotában, már segédpüspökként is szívén vi- selte a székesegyház sorsát. Jakab Antal gyulafehérvári püspök előrehaladott korá- ra és egészségi állapotára hivatkozott le- mondását a Vatikán 1990. március 14-i ha- tállal elfogadta. Nem voltak gondtalanok apostoli kormányzó napjai sem. Alig, hogy megbízatását kézhez vette, újra viharos, vérzivataros fejezet következett az erdélyi magyarság történelmében. Dr. Jakab Antal

az erdélyi egyházmege nyolcvanadik püspöke, 1993. május 5-én hunyt el. A püspök- től az érte bemutatott és felajánlott szentmi- se keretében búcsúztak az egyházmege papjai és hívei.

**59. Jakabfi Jakab**, örmény szertartású. Erzsébetvárosban született. Szolgált: 1804: Gyergyószentmiklóson káplán és 1826: plébános. Meghalt 1828. március 10-én, 48 éves korában.

Garda Dezső lejegyezi még ennek a pap- nak másik nevét is: Jákobi Keresztes. Közli, hogy noha 1804 óta káplánkodott Gyergyószentmiklóson, plébánosként csu- pán egy évig tevékenykedett.

**60. Jakabfi János** Mádéfalván szüle- tett, Csíksomlyón (1743) és Kolozsváron (1747, 1748) a SJGA-n tanult. 1766-ban Szamosújváron volt káplán.

Szongott Kristóf is beszámol egy ilyen nevű papról, de más helyesírással írja a nevét, és az időpont is más. Adatolva köz- li, hogy Jakabffy János Der –Ohánnesz Ágopsáján (Jakabfyján) 1752-ben és 1759. november 13-án keresztelt Szamosújváron. Latinul így: Johannes Jákobfy, tehát Ágopsá=Jakabfy. 1744. január 15-től kezdve örmény betűkkel mindig Jakabfyt ír.

Ferenczi Sándor könyvében szerepel is egy pap ezzel a névváltozattal, akit íme így jelölök:

**60/a. Jákobfi János**, örmény szertartá- sú. Szolgált: 1773: Szamosújváron káp- lán, 1779 (1781): plébános és főesperes, 1780: tiszteletbeli kanonok. Meghalt 1791. szeptember 5.

Szongott Kristóf írásában több he- lyen is idéz Jakabffi (sic!) főesperes le- veleiből, például az 1784. április 2-án a tanácshoz intézett levélből, de a II. kö-

tet XXV. Cikkelye, amely **Küldöttségeink** („deputátus”-aink) jelentései címet viseli, külön fejezetet szentel Jakabffi János deputátusi leveleinek.

**Jakabfi József**, szintén Mádéfalván született, feltehetően János testvére volt. Csíksomlyón (1749), Kolozsváron (1755–1757) a SJGA-n és Gyulafehérváron (1758–1761) tanult. Pappá szentelve Gyulafehérváron, 1760. március 24-én. Szolgálati helyei: 1761: Székelykálón(?), 1766: Csíkszentléleken (Tusnádon?) plébános, 1799: kerületi jegyző. Meghalt 1815. augusztus 2.

**61. Jakobfi v. Jakobi István**, örmény szertartású. Kolozsváron (1775–1778) az egyetemen tanult. Szolgálati helye: 1779: Gyergyószentmiklóson káplán, majd 1810: plébános, 1809: kerületi jegyző, 1817: alesperes. Meghalt 1826. április 23.



*Bálintné Kovács Júlia rovata*

## Tallózásaim

A Füzetek februári számában a Hollósy Simonról szóló írások végén jeleztem, hogy idézni fogok még egy szerzőt, aki így most megosztja velünk mondanóját. Új szerzőnket örömmel mutatom be, akár csak a honlapot – a **Kárpátaljai Szemle** – nevűt, ahol rábukkantam tanulmányára. **Cserniga Gyula** 1976-ban született Kárpátalján, Kígyóson. Középiskolai tanulmányait Nagyberegen végezte. A középiskola befejezése után 1995-ben műbútorasztalos képesítést szerzett Munkácson. 1995 óta vesz részt a Bereg Alkotóegyesület kiállításain. 1997-ben önálló kiállítása volt Beregszászban, azóta több hazai és külföl-

*Garda Dezsőnél így szerepel: **Jakobi Szekula István** (1800–1825). Tanulmányait Kolozsváron végezte és 1778-ban Lembergben pappá szentelték fel. Plébánossá való kinevezése előtt 22 évig káplánkodott Gyergyószentmiklóson, majd 25 éven át, mint buzgó plébános, majd esperes gondozta a gyergyószentmiklósi örmény közösséget.*

**62. Jakobi Sándor.** Róla eddig nem tudunk, de éppen márciusban, forradalmunkra és szabadságharcunkra emlékezve hajtsunk fejet előtte is. Örmény szertartású pap. Először Székelyudvarhelyen volt tanár, majd 1844-től Gyergyószentmiklóson káplán. Az 1848-as forradalom alatt tanúsított magatartása miatt előbb halálra, majd várfogságra ítélik. 1849-ben fogoly, és 1850-ben, mint elítéltet viszik Komáromba.

*Folytatjuk*

di kiállításon vett részt. 2004-ben elvégezte az Ivano-frankovszki Sztefanik Főiskola képzőművészet szakát, 2005-ben kertész-mérnöki szakon diplomázott a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán.

**Horváth Anna** szobrászművész már gyermekkorától felfigyelt rajzkészségére, bevezette a festészet és szobrászat rejtelmeibe. Munkáin valamilyen formában megjeleníti az EMBERT. A tájban, a természetben, a felhőben is az emberi arcot, alakot véli felfedezni.

Maga köré gyűjtötte a tehetséges beregi fiatalokat, akik 2004-ben mutatkoztak be *Beregszász* közönsége előtt.

2006-ban került sor a második kiállítására, szintén Beregszászon. A harmadik kiállításának a beregszászi Európa – Magyar Ház adott otthont 2008-ban. Munkája mellett tehetségkutatással is foglalkozik, valamint a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet – a KMMI -külső munkatársa, és a Nagyberegi Református Líceum tanára.

Tanulmányát szerkesztett formában közöljük.



*Tengerihántás*

**Hollósy Simon** neve talán sokak számára nem hangzik olyan ismerősen, mint sok kortársáé. Kevés befejezett műve maradt hátra, ezekről a kritika különbözőképpen nyilatkozik. Az bizonyos, hogy a Müncheni Akadémia egyik jeles tanítványaként tartották számon. Az örmény származású duhajkodó ifjút apja tereli a festői pályára, kiragadja iskolakerülő fiát a korcsmázó legények köréből és útnak indítja Münchenbe. Itt kitűnik nem mindennapi tehetsége, kitűnő rajztudása, a németalföldieket idéző anyagábrázolása, naturalizmusa. Csakhamar kinövi az akadémia korlátait, Párizs szabadabb művészet felé kacsintgat, de soha nem jutott el Párisba.

Valami fontosabb feladatot talál, kezdetben Münchenben, a franciaországi hírek hatására megalapítja a Hollósy-iskolát, mely szakít az akadémiai hagyományokkal, és a naturalizmust, vagyis a természet minél tökéletesebb másolását tűzi ki céljául. Bár ebből a legfontosabb az akadémikus festészet művészetlen hamisságának a felismerése, és nem a vegyített naturalizmus. Az iskola másik



*Kocsmai jelenet*

nagy eredménye a színek felfedezése, nem igazi impresszionizmus, de lényegesen gazdagabb palettával dolgoztak, mint kortársaik. Münchenben készültek leghíresebb alkotásai a „**Kocsmai jelenet**”, „**Az ország baja**” és több zsánerkép, a kor divatjának megfelelően. A „**Tengerihántás**” (1885) hozta meg számára az elismerést Magyarországon és külföldön egyaránt. Már ez a kép is magába rejti a későbbi törekvéseket – a nemzeti fes-

tészetet. Hiába készültek festmények tucatjai a közelgő millennium tiszteletére, melyek kitűnő alkotások, páratlan értékek, egyikben sem sikerült megragadni a magyarság jellemvonásait (talán nem is lehet). Ezek a képek német hatás alatt készült magyar témákat ábrázoló munkák. Nagyszerű ábrázolások, de több évtizedes lemaradásáról tanúskodnak. Fontosak, még elevenen élnek a szabadságharc emlékei, a fojtott haragot és nemzeti büszkeséget még épphogy csak ellensúlyozza a kiegyezés. Ekkor már szabad megvallani magyarságukat a festőknek, és ezt meg is teszik.

*Folytatjuk*

Bálintné Kovács Júlia

## Gratulálunk, és büszkék vagyunk a Khell családra!

*Khell Ödönre emlékeztek Bereckben*

Szombat délután a Khell család, néhai vitéz Khell Ödön (1931–2009) tisztelői, barátai és a Gábor Áron Alapítvány kuratóriumi tagjainak jelenlétében a Szent Miklós római katolikus templomban a Máthé Ferenc plébános, címzetes esperes által szolgáltatott gyászmisét követően a tömeg a kilencablakos szülői ház elé vonult, ahol a hódmezővásárhelyi Ezer Nemzettség Alapítvány által adományozott Khell Ödön-emléktáblát dr. Grezsa István hódmezővásárhelyi önkormányzati képviselő és dr. Fazekas Özséb, a kerámia emléktáblát adományozó alapítvány elnöke leplezte le.

A Gábor Áron Alapítvány néhai elnökének a közösség érdekében kifejtett áldozatos munkásságát a jó barát, dr. Grezsa István méltatta. Az emléktáblát Máthé Ferenc plébános áldotta meg. A kettős ünnepségen Bereck másik testvértelepülését, Tótkomlóst Takács Ferenc alpolgármester képviselte. A koszorúzás után az ünneplők a Gábor Áron-emlékház és ifjúsági turisztikai foga-

*Iochoom István (Háromszék)*

### A Kölcsey-díjas Khell házaspárról

Az aradi magyarság számára január 22. kettős ünnep. Elsősorban azért, mert mint minden magyarnak, ez a Magyar Kultúra Napja. Másodsorban azért, mert 1982. január 22-én éppen ezen a napon jegyezték be hivatalosan az egy hónappal korábban megalakult közművelődési Kölcsey Egyesületet.

Az egyesület 2004 óta minden évben ezen a napon adja át a Kölcsey-díjat mindazok-

dó udvarára vonultak, ahol a tavaly nyáron a Földi István, Sombori Sándor és Gyárfás Jenő kopjafája mellé állított, a helybeli Bodó Csaba által készített monumentális kopjafát leplezték le. A kopjafánál Dimény Zoltán polgármester, Balogh András, a művelődési központ igazgatója, Tibád Sándor ny. történelemtanár, vitéz Rózsa József és Handra Kelemen, a Gábor Áron Alapítvány alelnöke méltatta a múlt év december 21-én elhunyt vitéz Khell Ödön életét és közel húszesztendő munkásságát, valamennyien három nagy megvalósítását, az egész alakos Gábor Áron-szobor felállítását, a Gábor Áron-emlékház és az ifjúsági turisztikai fogadó átadását emelve ki. A negyedik kopjafát vitéz Khell Ödön három gyermeke, Ödön, Levente és Melinda leplezte le, majd Tusa Anna Boróka Reményik Sándor Kövek zsolttára című költeményét adta elő. A kettős megemlékezés koszorúzással, egyházi áldással és a székely himnusz eléneklésével ért véget. (2010. szeptember 06.)

nak, akik az aradi magyar kultúrában marandót alkottak. Idén a díjakat Böszörményi Zoltánnak, illetve a Khell házaspárnak ítélték oda.

Böszörményi Zoltán író, költő, mecénás laudációját Jankó András egyesületi elnök tartotta, kiemelve írói tevékenységét, valamint érdemeit a régió egyetlen magyar nyelvű napilapjának megtartásában. A távol lévő

kitüntetett helyett a díszes emléklapot és a Dinyés László budapesti képzőművész készítette bronzplakettet Bege Magdolna, a Nyugati Jelen napilap főszerkesztője vette át.

**Khell Jolán és Levente** tanítók laudációját Matekovits Mihály készítette. Kiváló pe-

dagógiai tevékenységük mellett kiemelve meghatározó szerepüket a pécskai Búzavirág néptánc együttes megalakításában és tevékenységének szervezésében, az aradi kulturális események rendezésében. Méltán kaptak vastapsot a kollégáktól, barátoktól.

*Matekovits Mihály*

### Khell Levente és Khell Jolán laudációja

Hölgyeim és Uraim,

Tanítókat laudálva, mindjárt iskolás módon kérdésekkel kezdem. Találkoztak már olyan harangozóval, aki virágkertész, olyan aratóval, aki egyben gyémántcsiszoló, vagy olyan ékszerésszel, aki lélekgyógyász? A választ is én adom meg – igen, találkoztak a Khell házaspárral, együtt és külön-külön is. Mert ők harangozói az anyanyelv jelenlétének, bimm-bamm, vagy csingi-lingi, mikor éppen melyiket kell húzni vagy csak rázni, elültetik a kis palántákat és tisztelettel néznek a tudós orvosra vagy fizikusra, akik az első betűket kanyarogva írták a kispadban. Kemény táncoktatás után a siker pillanatai jelentik az aratást, mert lám, beért a vetés, de Németh László szerint minden tanító egyben gyémántcsiszoló is, ahol a kemény ékszernek való – a gyermek lelke. S ezeket, a lelkeket alakítani, ápolni és edzeni kell.

KHELL LEVENTE LÁSZLÓ Bereckben született, ott, ahol a Székelyföld peremén Gábor Áron emlékezete ma is virágzik. Ágyúöntő lett ő is, de nem a forradalmi hadsereg számára, hanem az itt- és megmaradás golyóinak kilövésére, táncsal, mesékkel, matematikával és közösségi rendezvényekkel. Neves falubelije, akinek az elmúlt század vége felé édesapja, Ődi bácsi ál-



*Khell Levente László*

lított csapatával méltó emléket, az elnyomó császári ház orra alá dörentett golyóbisokat. Levente csendes, de kitartó és szívós munkája is erősen dörzsölte sokak orrát, de elődjéhez hasonlóan, ő is mindig maga mögött érezhette a Csapatot.

KHELLNÉ, SZÉP JOLÁN ROZÁLIA pécskai születésű alföldi, az ötezer magyar iskolát építő Klebelsberg Kunó falustársa. Élő helyi hagyományok tucatjaival oktat, nevel, szervez és kovácsol. Forrasztja a csapatokat, szelídíti a vadódkodókat és buzdítja a lankadókat.

Szerencsénk volt nekünk, szerencsénk volt iskolai és tánctermin tanítványaiknak, az aradi és pécskai magyarságnak, hogy az ősi magyar schola, a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium tanítóképzője összehozta őket. Légvonalban csaknem ugyanolyan mesz-

szire Bereckről, miként Pécska, osztálytársak, majd házastársak lettek. A pécskai lány az alföldre hozta a társává lett székely fiút tanítónak, tanítónak, tanítónak.

Apostolok lettek a kor szellemének megfelelően. Trabanttal járó fáklyavivők, akik 25 évig gurultak hetente 2-3 alkalommal Pécskára, de lett és ma is van Búzavirág tánccsoport. Majd a gáji fiatalokat fogták össze az Erzsébet és Katalin bállokkal, a székely



találkozókkal és még manapság is a magyar megabállal, amelyre már az egész megyéből eljárnak. Szerteágazó, a magyar identitást megtartó közösségi munkájukért a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének Arad Megyei Szervezete 1995-ben, illetve 1998-ban *Márki Sándor díjjal* tüntette ki Leventét, majd Lolát. Khell Levente 2008-ban az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, az EMKE oklevelét vehette át. Ma pedig csillogó szemmel, s ez is egy nagyon nagy jutalom, két gyermekükre és három unokájukra gondolnak.

Mennyi hétköznap, mennyi küzdelem, csalódások és kiábrándulások sorozata. De minden esetben hat ilyen nap után jött a hetedik, a vasárnap, a sikerélmény, vagy a *nem volt hiába* hangulat. Levente megígérte: ha önállóvá válik a Csíki Gergely Líceum, arra az alkalomra levágja szakállát. És levágta. De visszant, mert ennek így van a rendje. Az aradi vár ezredese nem hitte, hogy az a Rövidnadrágos, szakállas fiatalember, aki a Szabadság-szobor alakjait az autómotőre rögzítette – tanító. Szerinte bronzszobor költőtető szakember, valahonnan a határon túlről. Amikor kell, reggel Khellék bál után is sepernek, mert mi (magyarok) nem adhatjuk át a bérelt termet eldobott papírdarabok-

## Barátság – két emberöltőn át (II.)

*Folytatom emlékezésemet az idén januárban eltávozott berecki barátnőről, Khell Lászlóné Hankó Juliannáról, aki nagy úrt hagyott maga után.*

A háború utáni jegyrendszer, az élelmiszerhiány bizony próbára tette az asszonyokat. Juci barátnómék néhány tyúkot nevelgetek –, amit egy éjszaka elloptak csakúgy, mint a nekünk az anyaországból küldött élelmiszer-csomagokat. Ennek ellenére szerény, de tartalmas társasági életet éltünk. Juci csodála-

kal. Tombolat szereznek, viccelnek, táncolnak – mert mindez buzdítja a közösséget, a rájuk felnéző aradiakat. A gáji plébánosnak segítői, a magyar óvoda megteremtői, az RMPSZ és az EMKE aktív tagjai.

Valaki megkérdezte – miért Khellék a Kölcsey díj kitüntetettjei, hiszen egyikük sem igazgató, elnök vagy menedzser. Ha van névjegykártyájuk, akkor azon a név alatt mindig szerepel, hiszen azt kell írja – TANÍTÓ. S ez a tisztség vezetését, irányítást, döntést, színesíti, lelkesíti és politikai munkát jelent Erdélyben közel három évszázada. Az éneklő kollegák Petőfit parafrazaáltak, teszem én is:

*De amit a katedrán  
A népnek hirdetiünk,  
Ne hazudtolja meg  
A cselekedetiünk.*

Levente, Lola, ma nagyon büszke rátok Noémi és Csaba, de majd évek múlva folytatják ezt a harangozást, kertészkedést, csi-szolást Koppány, Boglárka és Keve, talán reméljük együtt, hogy még többen is. Amit tettetek családotokért, az iskoláért, a tánc-csoportért, vagy bármely kis- és nagy közösségért – a magyarságért tettétek. Anyanyelvünkért, a sajátosan erdélyi lelkületért, mindannyiunkért. Köszönjük.

*Arad, 2011. január 22.*

tosan mutatott székely ünnepi ruhájában! Mi sem volt természetesebb, mint hogy a Khell házaspárt kérjük fel Katinka lányunk keresztzüleinek. Az elementáris humorú Khell Laci, amikor felkapta kisbabámat, felkiáltott: „Az anyád víganóját, csúf vagy mint anyád!”

A kommunisták hatalomátvétele Erdélyben is ugyanolyan borzalmas, sorsokat keréketörő terrortal járt, mint az anyaországban.

Lacit, aki egy fakitermelő cégnél dolgozott, szabotázzsal vádolták meg, kulák-lis-

tára került. Hét évre ítélték el, és a legszörnyűbb munkatáborba, a Duna-deltába került, ahol magyar és szász nagypolgárok valamint köztörvényes bűnözőkkel együtt végeztek embertelen munkákat. Nem sokan tértek haza az internáltak közül...

### Élni kell!

Az addig jómódban élő Khell család – akik otthonosan mozogtak Rómában, Bécsben vagy akár Párizsban – eltartása, a kicsi gyerekek nevelése, az idős szülők gondozása egyedül Juci barátnőre hárult. Minden fillérré szükség volt! Pénztárosi állást kapott a patikában, munka után pedig zongoraórákat adott (a fizetséget kockacukorban kapta), ruhákat varrt a családnak... A Bereck főutcáján lévő házuk egyik szobáját is kénytelen volt kiadni két bukaresti mérnöknek, akikkel Juci franciául társalgott. Az egyik, arisztokrata őseire büszke lakó fizetés nélkül távozott...

A férj, Laci – bár vékony testalkatú volt – erős hitének, tartásának, és az otthonról küldött élelmiszer-csomagoknak köszönhetően túlélte a hétéves deportálást, ám az egészsége erősen megromlott, ez vezetett korai halálához.

### Levelek jöttek-mentek

Családunk 1960-ban repatriált, és ezzel elkezdődött egy 50 évig tartó levelezés, amelyet olykor-olykor személyes találkozások tettek fényessé, emlékezetessé. Juci csodálatosan kalligrafált, művelt írásai önmagukban remekművek voltak, és mindenről szóltak: hogyan cseperednek a gyerekek, milyen a kulturális élet, mi van a régi barátokkal, mit (nem) lehet kapni az üzletekben... Levelei pontosan leképezték az elmúlt évtizedek Romániáját – ugyanakkor költői szépséggel íródtak.

Visszalátogatni Bereckbe olyan volt nekem és családomnak, mint mohamedánnak

Mekka. Ott élő barátaink rokonabbak a rokonoknál! Ilyenkor Jucival bejártuk a régi kedves helyeket, és mindig elzongorázta nekem kedvenc zenémet, a Pique dáma operanyitány-részletét. Amikor ő jött Budapestre, ott folytattuk a beszélgetést, ahol Bereckben abahagytuk... Emlékszem, egyik ittléte alkalommal elvittem Jucit a Rózsavölgyi Zeneműboltba, és kértem, válasszon magának szíve szerinti kottákat. Látni azt az ámulatot: mint amikor kisgyerekek Csodaországba érkeznek!

Mivel szerezhettem még örömet Jucinak? A fizikai valóság nem tette lehetővé, hogy messzi országokba utazzék, így szárnyaló szelleme tette meg ezeket az utakat – az én beszámolóim alapján. Gyerekeim közül ketten távoli földrészen telepedtek le, így eljutottam Új-Zélandra, a Hawaii-szigetekre, Dél-Ázsiába. Ezekről írtam neki hosszú beszámolókat, fényképekkel illusztrálva, hogy gondolatban bejárja velem azokat a csodás tájakat.

### Utolsó levél

Ahogy an múltak az évek, Juci ereje fogyóban volt – de szelleme nem! Áldott jó Jutka lánya magához vette, és kellemes marosvásárhelyi lakásában szeretettel, odaadóan ápolta, gondoskodott nem csak mindennapi szükségleteiről, de – rendszeresen vitte színházba, hangversenyekre is. Bereckbe már csak nyaranta látogatott haza, később már erre sem volt ereje.

Utolsó levelemet már csak Jutka lánya vehette kézbe, drága barátnőm nem olvashatta, mert lelke már az elíziumi mezőkön bolyongott.

„Nyugodj csendesén Laci és a Tieid mellett, szeretett barátnőm! Odafenn találkozzunk...”

Örökké barátnőd: Nelly”

*Péter Józsefné Kornélia*

# Örmény utakon Örményországba

2011. augusztus 4–12.

## 1. nap: örmény királyok és kolostorok napja

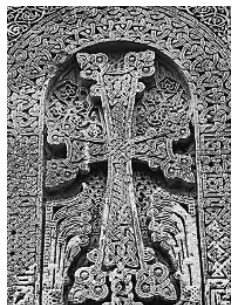
Érkezés a jereváni Zvartnots reptérre. A szállás elfoglalása után **Garníba** kirándulunk, ami az örmény királyok nyári rezidenciája volt. Megtekintjük a híres **Mitraszentélyt**. A második nap az ősi örmény stílusú kolostorba, **Geghardba** utazunk, ami 2000 óta a világörökség része, és a hagyomány szerint Világosító Szt. Gergely alapította. Csodálatos **kőkeresztek** (*khachkar*) láthatók a sziklába vájt templom és kolostorépület mellett. Egy **vendéglőben** helyi ízekkel és a **Lavash**-sal, az örmény kenyérral ismerkedhetünk meg. A jereváni szálláson reggelit és vacsorát kapunk.



„tompítására” a híres **Ararat Konyakgyárat** látogatjuk meg, **kóstolással** egybeköelve. Vacsora a nemzeti „**Mi világunk**” vendéglőben, ahol helyi ínycsikszégek és örmény népzene vár. Esti séta a **Köztársaság Téren**, csodálatos épületek és zenélő szökőkút mellett.

## 2. nap: az örmény őstörténet és kortárs kultúra napja

Jereváni városnézés keretében megtekintjük **Erebuni várát** a királyi termekkel. A főváros déli részén fekvő vár Örményország őslakosainak, az **uratrúk** központi székhelye volt. A várlátogatás után **Világosító Szt. Gergely** katedrálisát tekintjük meg, ami 2001-ben épült örmény építészeti remekmű, majd a **Matenadaran**



könyvtárba látogatunk, ahol az ősi kéziratokat tekinthetjük meg. A templomlátogatás után a **Genocídium Múzeumához** látogatunk, majd a szörnyűségek

## 3. nap: az apostoli örmény egyház napja

A reggeli után az örmény apostoli egyház Rómájába, **Ecsmiadzinba** utazunk, ahol megtekintjük a katedrális, I. Vasgen romániai származású örmény katolikus sírját. Ezután **Szt. Hripsime** és **Szt. Gajane**, **Shoghakat** a Diocletianus idejében mártírhalált halt nők mauzóleumát és templomait látogatjuk meg, amelyek a legelső örmény templomok közé tartoznak. Felkeressük Bodurián János szepvízi plébános sírját. Ezután a **Zvartnots** körtemplomot látogatjuk meg, ahol a hagyomány szerint Világosító Szt. Gergely és a későbbi kereszténységet elfogadó III. Tiridát király találkozott. A szállásra való visszatérés után a „**Kilikia**” vendéglőben vacsorázunk népzene mellett.

## 4. nap: Világosító Szt. Gergely napja

Reggeli után **Khor Virap** erődített kolostorába utazunk, ahonnan csodálatos kiállítás nyílik az **Ararát** két csúcsára, a Sisre és a Masisre. A kolostorban raboskodott földalatti tömlöcbe vetve Világosító Szt. Gergely, a tömlöc látogatható. Ezután a **Noravank** monostorba utazunk, ami a középkori örmény építészeti és kultúra remekműve és egy csodálatos kanyonban fekszik. Majd az **Areni** borpincészetbe utazunk, ahol a legfinomabb örmény borokat kóstolhatjuk meg.

## 5. nap: az örmény tenger napja

Reggeli után a **Sevan** tóhoz utazunk, ami az ország legnagyobb tava és a világ legmagasabban fekvő tavainak egyike. Itt található az ország egyik legszebb kolostora, a **Sevanavank**. Ezután a sűrű tölgyfaerdőben rejtőző **Haghartsin monostorba** utazunk, ahol sok szép és érdekes kőkeresztet láthatunk.

## 6. nap: az örmény katolikusok napja

Reggeli után az ország második legnagyobb városába, **Gyumriba** utazunk, ami Shirak tartományban fekszik. Itt található az örmény katolikus püspökség is.



Ezt követően a **Nemzeti Múzeumba** megyünk, ami egy hagyományos örmény házban található. Ezután a **Zitoghtians** család régi házát tekintjük meg, ami híres uszodájáról és sörfőzdéjéről. Jereván felé megnézzük **Harichavank** 7. századi kolostorát.

## 7. nap: reggel korán a reptérre utazunk.

**Ár: 450 Euro / fő** Egyszemélyes pótdíj: **190 EUR**

Indulás min. 30 fővel!

**Jelentkezési határidő: 2011 április, 200 Euro** befizetésével.

**Szállás:** 3\* szállodában, Jerevánban. **Ellátás:** félpanziós.

**Az ár magába foglalja:** szállás, szállítás, a megjelölt étkezések, helyi idegenvezetés, belépők, Garniban kórus-belépőt, egy jereváni koncertet.

**Nem tartalmazza:** repülőjegy, biztosítás, italok, vízum, itthonról a reptérre való szállítás árát, és egyéb személyes költségeket.

**Idegenvezető:** dr. Puskás Attila, Marosvásárhely és helyi idegenvezető

**Repülőjegy:** Budapesti indulással, a jegy ára kb. 460 Euro lesz. Helyet csak akkor lehet lefoglalni, amikor összegyűlt a 30 személy!

**Jelentkezni lehet:**

Budapest dr. Issekutz Sarolta asszonynál, telefon: +36-702744644 Gyergyószentmiklóson Gergely Imrénél az örmény katolikus plébánián

Marosvásárhelyen Dr. Puskás Attilánál, telefon: +40-742181537, akitől információt is lehet kapni a részletekről.

## Barangolás a hit és a szabadságharc magyarörmény vértanúinak nyomában Délvidéken és Erdélyben

(Dr. Bogdánffy Boldog Szilárd, Kiss Ernő, Lázár Vilmos)

### EÖGYKE programja 2011

**Útvonal:** Budapest–Kiskunhalas–Tomba–Szabadka–Újvidék–Pétervárad–Székelykeve–Pancsova–Nándorfehérvár–Zimony–Galambóc–Donji Milanovác–Kazán-szoros–Vaskapu–Szendrő–Versec–Nagybecskerek–Elemér–Tóthfalu–Zenta–Csóka–Feketető–Kikinda–Zsombolya–Temesvár–Arad–Pankota–Belényes–Kőröstárkány–Nagyszalonta–Nagyvárad–Ártánd–Budapest

**Időtartam:** 7 nap (2011. aug. 23–29.)

**Autóbuszos útvonalhossz:** kb. 2000 km

**Ellátás:** félpanziós (reggeli és estebéd) és piknik

**Szükséges felszerelés:** nyári túraruházat, sportcipő, elemlámpa, fürdőruha

**Vezetés:** a csoportot Gyuri bácsi és Fargó Zoltán kalauzolja a társasutazás kezdetétől annak végéig

ZARÁNDOKLAT A VÉRTANÚK ÉLET-ÚJTÁN:

- Boldog Bogdánffy Szilárd (Feketető, Csóka, Temesvár, Nagyvárad)
- Kiss Ernő tábornagy (Elemér, Temesvár, Arad)
- Lázár Vilmos ezredes (Nagybecskerek, Arad)

A HONISMERETI KÖRUTAZÁS FŐBB ESEMÉNYEI:

- Panorámutazás az al-dunai áttörés jobb oldalán Galambóc és Vaskapu között
- Vaskapu, rálátás az erőműre és ismeretető az Al-Duna szabályozásának eseményeiről
- Nándorfehérvár látványa dunai sétahajóról
- Várlátogatás Nándorfehérváron, Szendrőn, Galambócon és Péterváradon

- A középkori Európát megmentő 1456-os nándorfehérvári diadal története
- Hunyadi torony Zimonyban
- Az 1697-es törökök feletti történelmi győzelem emlékműve Zentán
- Karlócai békekötés emlékhelye
- Városnézés Szabadka szecessziós városközpontjában, Újvidéken, Versecen, Nagybecskereken, Temesváron és Kikindán
- A Vértanúk emlékműve és a Szabadság szobor Aradon
- Püspöki palota és székesegyház Nagybecskereken
- A legdélebbi Szent Istvánnak ajánlott templom Székelykeven
- Kosztolányi Dezső és Herczeg Ferenc emlékhelyek Szabadkán és Versecen
- Pankota-Csíki Gergely szülővárosa
- Bőjte Csaba szeretetotthonai Nagyszalontán és Zsombolyán
- Bukovinai székelyek küzdelme és sors története
- Kulturális hagyományteremtés Tóthfaluban
- Orgonaaudíció Nagyváradon
- Műsoros búcsúest Tóthfaluban

- Székelykeven és Kőröstárkányban bukovinai, illetve felsővölgyi székely családoknál személyes élményeken keresztül megismerhetjük az őszinte szeretetet és barátságot



A szabadkai városháza

### RÉSZLETES PROGRAM:

#### 1. nap:

**Indulás:** reggel 6 órakor a Batthyány térről

**Határátkelő:** Tompa

**Láttnivalók:** Szabadka (városnézés), Palics, Újvidék (városnézés), Pétervárad (várlátogatás)

**Szállás és ellátás:** az 1., 2. és 3. napon Székelykeven Bukovinából odatelepített székely családoknál (kétágyas szobák, fürdőszoba használat)

#### 2. nap:

**Láttnivalók:** Nándorfehérvár (várlátogatás, sétahajózás a Dunán és a Száván), Zimony (Hunyadi torony), Székelykeve (Szent István templom), előadás a lopakodó vadászbombázó becserkészéséről

#### 3. nap:

**Láttnivalók:** Szendrő (Brankovics György vára), Galambóc (várlátogatás, Rozgonyiné balladája), panorámut az al-dunai áttörés déli oldalán, Donji Milanovác, Kis- és Nagy Kazán-szoros, Vaskapu

#### 4. nap:

**Láttnivalók:** Deliblát (néhai homok-sivatag), Versec (városnézés), Nagybecskerek (városnézés, székesegyház, ahol Lázár Vilmos aradi vértanút keresztelték), Elemér (Kiss Ernő aradi vértanú kriptája)

**Szállás és ellátás:** a 4., 5. és 6. napon Tóthfaluban (2 ágyas fürdőfülkés kollégiumi szobák)

#### 5. nap:

**Láttnivalók:** Zenta (városnézés, Zentai csata emlékműve), Csóka, Feketető (Boldog Bogdánffy Szilárd püspök szülőfaluja), Kikinda (városnézés), műsoros búcsúest Tóthfaluban

#### 6. nap:

**Láttnivalók:** Zsombolya (határátkelő), Temesvár (városnézés), Arad (koszorúzás a Vértanúk emlékművének, találkozók az aradi magyarörményekkel), Pankota (Csíki Gergely szülővárosa)

**Szállás és ellátás:** a 6. napon Kőröstárkányban falusi vendéglátóknál (kétágyas szobák, fürdőszoba használat)

#### 7. nap:

**Láttnivalók:** Nagyszalonta (Bőjte Csaba szeretetotthona), Nagyvárad (székesegyház, orgonaaudíció)

**Határátkelő:** Ártánd

**Érkezés:** 21 óra körül Budapestre

**Részvételi díj:** 64 000 Ft/fő – ifjúsági kedvezmény 18 év alatt: 8 000 Ft/fő

A részvételi díj tartalmazza a vezetést, szállást, félpanziós ellátást, pikniket, belépőket, sétahajózást, művészi produkciók árát, kivéve a biztosítást, valamint a busz költséget. Az utat a busz költség (kb. 20 000 Ft) befizetésével lehet lefoglalni az EÖGYKE-nél.

A bejárt emlékhelyek hangulatát tájba illő zenével, felolvasásokkal, versekkel és a népköltészet remekeivel idézzük fel.

## Örmény-magyar gyermekrovat (48. rész)

### Kedves örmény származású magyar gyerekek!

2011-ben is folytatjuk a szép kis történeteket az örmény őseink életéből, amikből ti, de születek és nagyszületek is megismerhetik a régi történeteket. Ha a történetek végén feltett kérdésekre helyesen válaszoltok, és azt elkülditek címünkre, nyereményben részesültök. Ha még nem tudtok írni, akkor rajzoljátok le a történetet, születek és nagyszületeket biztosan segítenek nektek.

Leveleiteket várjuk emailon: ormenyvasarhely@yahoo.com, vagy postán: dr. Puskás Attila, str. Campului, 540175 Tirgu Mures, Románia  
LÉGY TE IS A „GYÖKEREK” ÖRMÉNY GYERMEKROVAT NYERTESE 2011-BEN!

## Az örmény népirtás – 1915. április 24.

A törökországi örmények helyzete a 20. század elején napról napra kilátástalanabb lett. Az Izmir és Gars helységek között és Konstantinápolyban élő több mint két és félmillió örmény közösségnek nagyon jó iskolái voltak, és nagyon sok tanult ember volt közöttük. Ez bosszantotta a törököket. Az első világháború idején, azaz 1914–1918 között az Ifjú Törökök Pártja az örmények ellen irányult, és azt szerezte volna, hogy ne legyen több örmény az ország területén. Talát Pasa, aki török vezető volt, elrendelte, hogy végezzék ki az örményeket, és vigyék őket gyűjtőhelyekre. Sok örményt behívtak katonának,

és miután engedelmessé tették a parancsnak, a törökök a hegyekbe és völgyekbe vitték őket, majd kivégezték az örményeket. A törökök elvették az örmények házait, földjeit, állatait, teljes vagyonukat. Sokakat megölték. Sok százezer örményt gyalog hurcoltak a Der Zoir mellett lévő száraz sivatagba, ahol kivégezték őket. Ez volt az új idők első népiirtása.

Minden év április 24-én az örmények a világ minden táján összegyűlnek, és megemlékeznek a haza hőseiről, azokról, akik a hitük miatt haltak meg.

**Miért nem szerették a törökök az örményeket?**



## Gombafőzelék (hiribsislik)

**Hozzávalók:** 50 dkg hirib (vargánya) gomba, 5 dkg zsír, 5 dkg liszt, 10 dkg hagyma, 4 dl rizs, petrezselyem, majoránna, 2 dl tejföl, pirospaprika, almaecet

A szép szárított hirib gombát langyos vízben kis ideig áztatva tisztára megmossuk. Fővő vízben 2-3 órai fővéssel puhára főzzük. Zsírban, finomlisztből zsíros piros rán-

tást készítünk, apró kockára vágott hagymát benne megpároljuk, beleadjuk a megmosott rizst, jól összekeverjük, beleteszünk a puhára főtt s finom vékony metéltre vágott gombát, rászűrünk 8-10 dl gombalevest, ízlés szerint megsózzuk, s lefedve csendes főzéssel puhára, sűrűre főzzük. Időközönként meg-megkavarjuk, nehogy odasüljön. Ha a rizs nem elég puha, még

gombalevet szűrünk hozzá. Ecettel – ízlés szerint – megsavanyítva tálaljuk.

**Megjegyzés:** Az erdélyi örmények a vargányagombát (hiribgomba) használták. Lehet más gombából is készíteni.

(Részlet dr. Issekutz Sarolta: Erdélyi örmény konyha, fűszerezve c. könyvből, Kiadó: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, Budapest 2008)

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Közeledik az adóbevallás ideje... A törvény szerint személyi jövedelemadónk (két-szer) egy százalékát erre jogosult, bejegyzett egyházaknak, közintézményeknek, civil szervezeteknek, egyesületeknek ajánlhatjuk.

**Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jogosult arra, hogy személyi jövedelem-adónk 1 %-át az EÖGYKE-nek ajánlhassuk.**

Tizennégy éve működő Egyesületünknek így lehetősége nyílik arra, hogy működése anyagi nehézségeit részben megoldja. Meggyőződésünk, hogy az EÖGYKE kezdettől fogva nyitott könyvként működik, hiszen minden lépésünkről rendszeresen beszámolunk az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek hasábjain.

Akik részt vesznek programjainkon, meggyőződhetnek arról, hogy a tagdíjat, adományokat, a pályázatok során elért támogatásokat kizárólag kulturális és hitéleti identitás-örzésünkre, hagyományaink ápolására, a magyarörmény társasági élet, a közösség megteremtésére, jobbítására fordítjuk. Kérjük, hogy jövedelemadója bevallásakor gondoljon Kulturális Egyesületünkre – ezáltal önmagára is. Hiszen azért dolgozunk, hogy magyarörmény közösségünk céljait megvalósítsa, örmény gyökereink tárgyi és szellemi kultúráját megőrizze, átadja gyermekeinknek, unokáinknak – az utókorunk. Tartozunk ezzel tehetséges, tisztességes és jó magyarrá vált őseinknek, tehát önmagunknak is.

Nem kell mást tennie, mint a jövedelemadó bevalláskor az APEH által rendszeresített bevallási nyomtatványon nyilatkozatot tegyen szervezetünkre.

**A kedvezményezett adószáma:  
18085590-1-41**

A kedvezményezett neve:

**Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület**

Együttal kérjük és javasoljuk, hogy a másik egy százalékkal támogassa a

**Magyar Katolikus Egyházat, amelynek technikai száma 0011,**

amelynek részegyháza a magyarhoni, történelmi örménység Örmény Szertartású Római Katolikus Egyháza.

Templomunknak, amelyet évtizedeken át Kádár Dániel apátplébános vezetett, nincs önálló technikai száma!

Köszönjük, hogy gondol ránk.  
Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

# Fővárosi Örmény Klub

2011. március 17. (csütörtök), 17 óra

Magyarok Háza, Budapest V., Semmelweis u. 1–3., I. emeleti Bartók terem



**Vikol Kálmán** népzeneész, tanár:

**Határon innen és határon túl**

*Emlékezés az 1848-as szabadságharcra*

Az előadó bemutatja a székelyföldi, csángóföldi és magyarországi néprajzi gyűjteménye néhány darabját, majd vitített képek által megismerhetjük szülőföldjét, családját.

*Közreműködnek:* Tigrán Együttes (Dr. Szuper Géza, Baráth Emőke, Vikol Kálmán), a XVI. ker. Lemhényi Dezső általános iskola gyerek- és tanári kórusa, valamint két tanítvány népdalszólóval: *Csiha Gyopár* és *Csiha Koppány*, továbbá zenész barátok: *Szabó Levente* – gitár, cselló, *Pálmai Zoltán* – zongora, *Bellus Kata* – altfurulya (növendék), *Bán Imre* – költő (tanár).

**Rendező:** Bp. Főv. XVI. ker. Örmény Kisebbségi Önkormányzat

**Támogató:** Fővárosi Örmény Önkormányzat

és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a **pénzadományok gyűjtését** az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományok az egyesület bankszámlájára befizethetők.

**Bankszámlaszám:** Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

**Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye:** 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

**Postacíme:** 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

**Elnök: dr. Issekutz Sarolta**

**ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK** – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

**A kiadványt támogatja:**

a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(1054 Budapest, Akadémia u. 1. III. emelet 338-339, telefon: 332-1791)

(féléfogadás: hétfőn 16–18 óráig, [fovarosiormeny@gmail.com](mailto:fovarosiormeny@gmail.com))

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Főszerkesztő: **Béres L. Attila**

Felelős kiadó: **dr. Issekutz Sarolta**

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár),

Dr. Puskás Attila (Marosvásárhely)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

**Lapzárta: minden hónap harmadik csütörtökét követő hétfő!**

Tördelés: Szakmány György

Nyomdai munkák: Pannónia-Print Kft.